

ΑΠΟ ΤΟΝ “ΑΠΟΛΛΩΝΙΟ,,

Στὸν κῆπον ἐρηγάδευε στοὺς μῆνες μέσα ὁ Μάης,
κι ἤσκιόφωτα, μόσκοι, κι ἀχοὶ τὸν ἀκλουθοῦσαν σκλάβοι.
Βεργόλιγνες, γλημιδωτὲς τοῦ ἀναβρετοῦ αὐλητροῖδες
τσακίσματα μάθαν χορῶν ἀπ’ τὴν κιθάρα τοῦ ἡλίου,
κι ὀρχιούνταν ἐνῶ πλάγιαζε, κι οἱ δεντρικὲς οἱ βάγιες
φτερὰ κρατώντας παγωνιῶν τὴ σκέψη του ἀερίζαν.

Ὁ Γόης τὴν κόμη ἐπρότεινε στὰ δέντρα, ποὺ ἀπαντέχαν.

Δράνες, κισσοί, ἀγιοκλήματα, κλώθαν σωρούς ἀπ’ ἄνθη
καὶ πλέχτηκαν στὸ ἀνθόκλωσμα κ’ οἱ στοχασμοὶ μου ὡς ῥόδα.

Τὰ ρυάκια ἂν βαλσαμώθηκαν μὲ ἤσκιους ἀνθιῶν καὶ δέντρων
μιμήθηκαν καὶ τῶν πουλιῶν τὸν ἦχο ἀπὸ τὰ κλώνια,

καὶ μὲς τὸ θάμνο ἀγρύπνησε τὸ ἀηδόνι κελαηδώντας
μὴ τ’ ἄνθη ξελογιάσουν το κι ὁ ὕπνος φουντώσει ἀγάλι.

Στοῦ Μάη τὸν κῆπο ὁ νικητὴς πῆγε ὕπνο γιὰ νὰ πάρῃ,
κι ἤσκιος εὐώδιος πέραγε στὸ λαγαρὸ κρουστάλλι,
ἀνθόπλασμα ἀπονύχτερο, ποὺ κοίταζε πρὸς τ’ ἄστρα,
Γιὰ πὲς με, πῆρες τὸ σκοπὸ ποὺ τὰ νερὰ εἶχαν δώσει;

ΠΟΛΗ

ΚΛΗΜΗΣ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΣ

“ΠΑΠΥΡΟΙ,,

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1914

ΠΟΛΗ

ΑΠΟ ΤΑ “ΠΑΡΑΤΑΙΡΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ,,

Τὸ Φῶς μου δείχνω πρὸς τὰ πέλαγα, καὶ στέκω
ἀνάμεσό σας, ὅσοι φῶς ζητᾶτε.

Σᾶς φέγγω, ὅσο ἂν καμώνεστε πὼς δὲν κοιτᾶτε.

Ὅμως γιὰ Ἐμένα ἢ καλωσύνη μιὰ καὶ μόνη :

νὰ εἶμαι ὡς εἶμαι ἓνα μικρὸ λιμάνι

μὲ φῶς δικό μου, καὶ μὲ σώνει

καὶ ἓνα μονάχα ποθοπλάνταχτο καράβι

τὸ πέλαο ἀρμενίζοντας, ὡς ἀντικρῦσει

τὸ λίγο φῶς μου, νὰ μὲ ἀποθυμήσει.

*
**

Ρόδα ἐντύθηκες, Θάλασσα, καὶ ἐπήρες
τις χάρες καὶ τὰ γέλοια, πού ξαμώνουν
πάνω στὰ στήθια σου οἱ φωτοπλυμμῦρες
τῶν βραδινῶν κυμάτων, πού ἀπλοστρώνουν.

Καὶ ἤρθες, γαλήνια, καὶ ἀνοιξες τις θύρες,
πού τὴ βαρὺν καρδιὰ διπλοκλειδώνουν.

Ἄλήθεια . . . καὶ νὰν τὸ ἔγραφαν οἱ Μοῖρες

τὴν ὑστερνὴ μου ὥρα, σὰν τελειώνουν

ὅσοι ποθοκαημοὶ δὲ θὰ ἔχω ζήσει,

νὰ μὲ ἔφεραν κοντὰ σου νὰ μὲ θάψουν

σὲ ἓνα παραθαλάσσιο ἐρημοκκλήσι,

καὶ νὰ ἔρθῃ ὁ Ἥλιος στὸ βασίλειμά του

καὶ Ἐσύ, Ὁραία, μὲ τὰ νερά σου ὡς ἀχνοβάψουν,

νὰ μὲ πρωτοεὔρετε στὸ μνήμα μου ἀπὸ κάτου !

*
**

Ἄκριβή μου,

Γιὰ τίς μικρὲς ἀγάπες μου ἀπόψε πόσα σοῦ εἶπα!
καὶ ἐβάρυνά σου τὴν ψυχὴ καὶ τὴν καλὴ καρδιά.

Ἄδύνατος πού νοιώθουμαι σὰ ὁμολογᾶω σου ὅλα,

ὅσα τὸ φῶς τοῦ καντηλιοῦ δέχεται καὶ ἡ νυχτιά.

Ἄλήθεια... πὼς θὰ σὲ ἐντραπῶ σὰν ξεπροβάλλῃ ἡ Ἡμέρα!
Τόσες ὁρμὲς ἀθέλητες, μικρὲς καὶ ἀναιμικὲς
σοῦ ἰστόρησα, πού ὁ Ἥλιος ποτὲς δὲ θὰ τὸ ἀποτολμοῦσε
καὶ μόνο ἡ Νύχτα θαρρετὰ τίς μολογᾶει κακὲς.

Γῦρε στὴν ἀγαθὴ ἀγκαλιὰ καὶ σφίξε με νὰ νοιώσω
τὰ δάκρυά μου νὰ βρέξουνε μαζὶ μὲ τὰ φιλιὰ
τὰ μάτια σου, καὶ μὲ τὸ φῶς νὰ σβήσω τῆς ψυχῆς σου
τὰ πάθη μου τὰ ἀδύνατα, ὡς σβήνει καὶ ἡ Νυχτιά.

*
**

Καλέ μου,

Κύλισες μὲς τὴ λαγκαδιὰ βουβὸ ποτάμι
καὶ ὅλη πότισες γύρω σου τὴ χώρα
σὲ ἄνθια καὶ ἀγκάθια τῆς δροσιᾶς τὰ δῶρα
ἐσκόρπισες μὲ τῆς ψυχῆς τὴν ἀπαλάμη.

Ἄνθισε μὲ τὸ νᾶμα σου ὡς καὶ τὸ καλάμι·
καὶ ὡς ἐτραγούδισε τὴ γλυκυὰν ὥρα,
ἐταίριαξε τίς Ἀρμονίες στὴ Χώρα
μὰ ποιὸς τὸν Ἐπαινο τὸ Δίκαιο θὰ σοῦ κάμει ;

Εἶναι καιρὸς τόρα . . .

πού ὁ Ἥλιος φλογισμένος στρογγυλώνει
βυθισμένος στὰ σύννεφα, ὡς βραδυάζει ἡ ἡμέρα,
—σημάδι πὼς χυνόπωρο πλακώνει—

Θαρρῶ,

πὼς εἶναι πιά καιρὸς, νὰ ξεψυχίσω

σὰν ἀπαλὸ φύσημα ἀγέρα . . .

τί πιά . . . δὲν ἠμπορῶ οὔτε νὰ δακρῦσω.

== ΦΥΛΛΑ ΤΗΣ ΛΕΥΚΑΣ ==

ΣΤΗ ΒΑΡΔΙΑ

ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟ ΣΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΜΟΥ

Τὸν ἔλεγαν Λαμπῆ κι ἦταν πασίγνωστος σ' ὅλο τὸ χωριὸ καὶ στὰ γειτονικά μικροχώρια. Ὄταν τὸν γνώρισα δὲν ἦταν περισσότερο ἀπὸ εἴκοσι χρονῶ. Μελαψός, λιγνός, μὲ πυκνόμαλλη κεφαλή, ποῦ δὲν εἶχε γνωρίσει, οὔτε μὲ τίς βροχὲς τοῦ χειμῶνα, οὔτε μὲ τὸν καυτερὸ ἥλιο τοῦ καλοκαιριοῦ, τὸ βάρος κατέλλου ἢ σκούφου, κουβαλοῦσε συνήθως νερὸ στοὺς χωριανούς καὶ στοὺς λίγους ξένους, ποῦ τύχαινε κάποτε νὰ βρίσκονται ἐκεῖ πέρα. Χωρὶς σακκάκι, μ' ἓνα σκισμένο ποκάμισο τὸ καλοκαίρι, μ' ἓνα παλτὸ παλιὸ τὸ χειμῶνα, μὲ πανταλόνι μπαλωμένο, δῶρο πάντα καμιᾶς λυπητικῆς γυναίκας, ξυπόλυτος, γέμιζε ἀπὸ τὴ βρῦση τοὺς τενεκεδένιους τοῦ κουβάδες, κατόπι τοὺς κρεμοῦσε ἀπὸ τὸ σκοινί, ποῦ τοὺς εἶχε δεμένους στὶς δυὸ ἄκριες ἐνὸς ξύλου, ποῦ εἶχε στὸν ὄμο, καὶ ἄρχιζε τὸ κουβάλημα. Ἀπὸ τὸ βάρος, τοῦ ἔχαμῆλωνε τότες ὁ ὄμος κι ὁ νεροκουβαλητῆς ἔκαμπούριαζε, ἐκλονίζετο ὀλόκληρος καὶ τὰ γυμνά του πόδια ἐκτυποῦσαν μὲ κρότο ἀπάνω στὰ ἀκανόνιστα καλντιριμία. Στὸ δρόμο τὰ διάφορα μαγγόπαιδα, ποῦ τύχαινε νὰ τὸν συναντήσουν, τὸν ἐπείραζαν, τοῦ ἔρριχναν πέτρες, ὅμως ἐκεῖνος ἀμίλητος, ὑπομονητικὸς ἔξακολουθοῦσε τὸ δρόμο του χωρὶς καθόλου νὰ προσέχη. Ἀπὸ τὸν πλέον ὀψίπλοτο μπακάλη ἕως τὸν πλέον ἀσήμαντο δουλευτῆ, ὅλοι ἐξεμεταλλεύονταν τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν ἀνεξικακία τοῦ δυστυχημένου νεροκουβαλητῆ κι ἔτσι τὸν ἔβλεπε κανένας μέρες ὀλόκληρες ἀπὸ τὴν ἀγῆ ὡς τὸ βράδυ νὰ σκάφη τὰ χωράφια, ν' ἀνοίγη χαντάκια βαθυὰ καὶ μακρὰ, ἀγομαχῶντας, χωνόμενος κι ὁ ἴδιος μέσα γιὰ νὰ σκάψη καλύτερα μὲ λίγα μονάχα γροσάκια γιὰ πληρωμὴ, ἢ νὰ κουβαλῆ κοῦφες γεμάτες φροῦτα καὶ λαχανικά ἀπὸ τοὺς μπαξέδες στὴ σκάλα, ὅπου ἐφορτώνονταν σὲ βάρκες ἢ καΐκια γιὰ τὴν Πόλη, παίρνοντας γιὰ ὀλόκληρο ἀπομεσήμερο δουλειᾶς πέντε ἢ ἕξ δεκάρες. Ἀλλὰ καὶ τὸ μικρὸ αὐτὸ ἀντιμίσθι δὲν τοῦ ἐπληρώνετο ταχτικά, γιὰτι πολλὲς φορὲς ἢ ἐδιώχνετο στὸ τέλος τῆς δουλειᾶς, μὲ βάρβαρο καὶ ἀπειλητικὸ τρόπο, ἀπὸ κανέναν ἄγριο χωριανό, ἢ τοῦ ἔμενε νὰ ἔχη νὰ λάβῃ ἀπὸ κανένα πιὸ δόλιο καὶ πολιτισμένο μαγαζιάτορα. Ὅμως τὰ ὑπόφερε ὅλα χωρὶς ποτὲ νὰ παραπονεθῆ, οὔτε μὲ τὴ βραδύγλωσση καὶ δύσληπτη ὀμιλία του ν' ἀπαιτήσῃ, ὅσα εἶχε νὰ λάβῃ ἀπὸ πολλούς, ποῦ ἐκεῖνοι δὲν σκέπτονταν βέβαια νὰ τοῦ τὰ πληρώσουν. Στὸ στάδιο αὐτὸ τῆς ἐμεταλλεύσεως δὲν ὑστεροῦσαν, ἐννοεῖται, οὔτε οἱ τσορμπατζήδες, οὔτε οἱ ἐφοροὶ τοῦ σκολειοῦ καὶ τῆς ἐκκλησίας, κι ἔτσι μὲ διάφορες προφάσεις ἐφορτῶναν

ὁ δύστηνος Λαμπῆς μὲ εἰδῶν εἰδῶν ἀγγάριες καὶ δούλεψες. Ἐκαθάρριζε δωρεὰν τὸ σκολειό, καὶ σὲ κάθε λειτουργία ἀνεβαίνοντας σὲ μιὰ πέτρα ἐκτυποῦσε τὴν καμπάνα, ποῦ, ἐπειδὴ ἡ ἐκκλησία δὲν εἶχε τὸ κατάλληλο φιορμάνι, δὲν ἦταν κρεμασμένη σὲ κωδωνοστάσι ἀλλὰ σὲ ὕψος δυὸ μέτρων ἀπάνω ἀπὸ τὸ ἔδαφος σ' ἓνα ξύλινο στήριγμα. Ὄταν ἐγινῶταν βράψιση, ἐκουβαλοῦσε τὴ χάλκινη κολυμβήθρα κι ἔπειτα τὸ μπόγο, ποῦ εἶχε μέσα τὰ ἄμφια τοῦ παπᾶ. Ὄταν ἦταν γάμος ἐκρατοῦσε τὸ τρισκέλι, ὅταν ἦταν κηδεῖα, φορεμένος χρυσοκέντητο στιχάρι ἐβαστοῦσε τὸ σταυρὸ μπρὸς ἀπὸ τὴ συνοδεία. Στὶς σπάνιες αὐτὲς περιστάσεις, γιὰτι δὲν ἐγινῶταν συχνὰ κηδεῖες στὸ λιγοκατοῖκητο χωριό, ἂν κανεὶς παρατηροῦσε τὸ Λαμπῆ θὰ ἀνακάλυπτε πὼς κάποια ὑπόκοψη χαρὰ ἐχύνετο στὴν ψυχὴ του. Ἐκτυποῦσε ἀπὸ τὴν ὄρα τοῦ θανάτου τὴν καμπάνα δυνατὰ, μὲ διακοπὲς σὲ κάθε κτύπημα, ὡς ὅτου ἐρχῶταν ἡ ὄρα νὰ μετακομίσῃ στὸ σπίτι, ποῦ ἦταν ὁ νεκρός, τὸ μοναδικὸ φέρετρο τῆς ἐκκλησίας, ποῦ τὸ χρησιμοποιοῦσαν γιὰ ὅλους, ποῦ πέθαιναν. Τότε, ἡ ὑπόκοψη χαρὰ τοῦ Λαμπῆ ἔσποῦσε περισσότερο, ἀπὸ τὸν αὐλόγυρο τῆς ἐκκλησίας, ποῦ φανερωνῶταν μὲ δυνατὴ μόνον καμπανοκρουσία, κι ἄρχιζε νὰ χύνεται στοὺς δρόμους. Ὁ Λαμπῆς ἐφορτῶνε τὸ νεκροκρέββατο κι ἔτσι ἐπεροῦσε ἀπὸ τὴν ἀγορὰ, ἀπὸ τοὺς κεντρικότερους δρόμους φοβερίζοντας, ὅσες γριὲς καὶ παιδιὰ συναντοῦσε, διάβαινε ἀπὸ τίς στενὲς γειτονιές, κοιτάζοντας μὲ ἐπιμονὴ ὅλα τὰ παράθυρα δεξιά, ἀριστερά, ὅπου οἱ λίγες γυναῖκες ἐθεωροῦσαν γουρσουζιά τὸ κοίταγμα ἐκεῖνο κι ἐβιαζῶταν νὰ σταυροκοπηθοῦν καὶ νὰ χαθοῦν στὸ πέρασμα. Κάποτε κτυποῦσε τὸ φόρτωμά του στοὺς ξύλινους τοίχους τῶν σπιτιῶν γιὰ νὰ ξυπνήσῃ, ὅσους δὲν πρόσεχαν, καὶ τέλος ὕστερα ἀπὸ πολλοὺς δρόμους καὶ γύρους ἔφθανε ἐκεῖ ποῦ ἔπρεπε. Ἔτσι τοῦ ἐφαινώταν πὼς ἐκδικεῖται ὅλους γιὰ τὰ πειράγματα ποῦ τοῦ ἔκαναν, γιὰ ὅσα χρεὴ δὲν τοῦ πλήρωναν, γιὰ ὅσα ἀκόμα τοῦ ἔκοφταν ἀπὸ τὸ λογαριασμὸ ἀπάνω στὴ γλίσχη πληρωμῆ.

Ἐννοεῖται ὅτι σπανιώτατα κατῶρθωνε γιὰ ὅλες τίς ἀγγάριες αὐτὲς νὰ πληρωθῆ κανένα μικρὸ ἀντιμίσθι, ἐπειδὴ ὁ καραμανλῆς τσορμπατζῆς τῆς ἐκκλησίας Χατζῆ Γιοβαννάκης Μάμαντος ἀνέβαλλε πάντα μὲ διάφορες προφάσεις τὴν πληρωμὴ, δὲν ἔξεχνουσε ὅμως, ὅσες φορὲς δὲν τὰ ἐπεροῦσε ὡς διπλά καὶ τριπλά πληρωμένα στὸ τεφτέρι του, μέσα στὴ λογοδοσία, ποῦ ἔδινε στὴν κοινότητα, ὅταν ἐπρόκειτο ν' ἀλλάξῃ ἢ ἐφορία, νὰ τὰ περάσῃ γιὰ οἰκονομία στὴ διαχείριση, κι ἔτσι νὰ περιμένη πιὸ εὐνοϊκὸ τὸν ψῆφο τῆς συνελύσεως.

Τὸ βράδυ, ὅταν ἔβγαινε τὸ πρῶτο ἄστρο, γυρνοῦσε ὁ Λαμπῆς τακτικά στὸ καλύβι του, ποῦ ἦταν στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ. Ἐκεῖ τὸν πρόσμενε ἡ μάννα του. Ἰδρωμένος, τσακισμένος ἀπὸ τὸν κόπο τῆς μέρας ἔπαιρνε ἓνα κομμάτι ψωμὶ ἀπὸ τὸ ράφι μὲ λίγα χόρτα ἢ λαχανικά γιὰ προσφάγι, ἔπινε λίγο νερὸ ἀπὸ ἓνα σταμνὶ ριχμένο σὲ μιὰ γωνιά τῆς καλύβας, ἔπεφτε σ' ἓνα ἀχυρένιο παλιὸ στρώμα κατὰ γῆς, καὶ σὲ δυὸ λεπτὰ ἐκοιμῶταν.

Ἡ μάννα του τότε, ἐράμιλλα κι αὐτὴ μὲ τοὺς ἄλλους, ἐσκάλιζε τὰ σκο-

νισμένα ρούχα του γιοῦ της και τις διάφορές τους τσέπες, ἕως ὅτου νὰ εὔρη μιὰ λερωμένη σακκοῦλα, ὅπου εὐρισκῶταν μερικὲς δεκάρες, ἢ ἡμερήσια του δούλεψη, και τις ἔπαιρνε συλλογίζουμένη συγχρόνως τί ψευτιά θὰ εὕρισκε νὰ πῆ τὴν ἄλλη μέρα, ὅταν ὁ Λαμπῆς ξυπνῶντας θὰ ζητοῦσε τοὺς παράδες του, ἂν δηλαδὴ θὰ τοῦ ἀπαντοῦσε, ὅτι κλέφτες τοὺς εἶχαν πάρει τὴ νύκτα, ἂν τὸ στοιχειὸ εἶχε περάσει τὰ μεσάνυχτα κτυπῶντας τὰ τσόκαρά του στὸ λιθόστρωτο και τοὺς πῆρε, ἢ ἀκόμα ἂν στενοχωρημένη πολὺ θ' ἀναγκαζῶταν νὰ ὁμολογήσῃ πῶς τοὺς πῆρε ἐκεῖνη νὰ τοὺς φυλάξῃ γιὰ νὰ τοῦ ράψῃ τὸ Πάσχα ἢ τῆς Παναγίας ἓνα καινούριο ποκάμισο. Καὶ ὅμως ὁ Λαμπῆς ὑπομονητικὸς δὲν διαμαρτυρῶταν και ἐφαινώταν νὰ πιστεῦῃ τὴν πιὸ ἀπίστευτη δικαιολογία μὲ ὑπομονὴ και σιωπῇ.

Ἔτσι οἱ μέρες περνοῦσαν βαρῦες γεμάτες κάματο και ἰδρώτα γιὰ τὸν ἀδικημένο δουλεψιῆ. Μόνο σπάνια ὅταν μέσα στὴν ὑπομονητικὰ ψυχὴ του ἐκορυφῶνταν ἡ ἀηδία και ἡ σιχασιά, ὅταν μιὰ πιὸ δυνατὴ ἐξέγερση ἐναντία στὴν ἀδικία τὸν σκουνοῦσε και τὸν ξυπνοῦσε, στιγμὴ ποῦ στὸ χωριὸ ἔλεγαν πῶς τὸν ἔπιανε τὸ κακό του, ἔπαιρνε πρῶτ' ἄλλ' ἄλλ' ἀμαξωτὸ δρόμο και τραβοῦσε σὲ κανένα γειτονικὸ μικροχώρι πίνοντας ἀπὸ συνήθεια στὸ δρόμο ἀπ' ὕσες βρῦσες συναντοῦσε. Ποιὸς γνωρίζει τότε τί ἀπόφαση νὰ ἔπαιρνε μέσα του· τάχα νὰ φύγῃ γιὰ πάντα, τάχα νὰ ζήσῃ ἄλλου, ἐκεῖ ποῦ οἱ ἄνθρωποι θὰ ἦταν καλοὶ, δὲν θὰ τὸν πείραζαν και θὰ τοῦ πλήρωναν τὴ δούλεψή του. Ὅταν ἔφτανε στὸ ξένο χωριὸ ποῦ ἤθελε, γυρνοῦσε πεινασμένος στοὺς δρόμους μόλις ἀποφασίζοντας νὰ πλερώσῃ μιὰ δεκάρα γιὰ ν' ἀγοράσῃ ψωμί. Ἔτσι γυρνοῦσε ὅλη τὴ μέρα, ὅταν ὅμως ἔφτανε τὸ δειλινὸ κι ὁ ἥλιος εἶχε περπατήξῃ τὸ μισὸ ἀπομεσημεριὰτικο δρόμο του, ἔπαιρνε ὁ Λαμπῆς πάλι τὸν πλατὺ δρόμο γιὰ νὰ γυρίσῃ, σὰν κάποια δύναμη ἀκαταμάχητη νὰ τὸν κινοῦσε. Τὸ βράδυ ἔφτανε πίσω, μόλις ἔμπαινε στοὺς γνωστούς του δρόμους σήκωνε τὸ χαμηλωμένο κεφάλι, ἴσωνε τὸ καμπουριασμένο του κορμὶ σὰν νὰ ἔπαιρνε θάρρος, προχωροῦσε μ' εὐχαρίστηση, τριγυρνοῦσε τὰ παραθαλάσσια καφενεῖα και γυρνοῦσε ἴσια στὴν κιλύβα του, σὰν φοβισμένος, σὰν μετανοημένος γιὰ τὸ κάμωμά του.

2

Σὲ ἀπόσταση δεκαπέντε λεπτῶν ἀπὸ τὸ χωριὸ ἦταν ἡ βάρδια τοῦ Ἀντώνη, ἓνα χαμηλὸ μονόπατο πετροχτισμένο ἀπ' τὴ σιδηροδρομικὴ ἐταιρεία σπιτάκι. Δεκαοχτὼ χρόνια καθημερινή, γιορτῇ, ὁ βαρδιᾶνος ἐκεῖ μὲ τὸ σινιάλο του περιμένε τὸ πέρασμα τῶν τραίνων. Πλάι στὴ βάρδια περνοῦσε ὁ πλατὺς ἐπαρχιακὸς δρόμος, ποῦ τὸν ἔκοφτε στὴ μέση ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ. Γι' αὐτὸ ὁ Ἀντώνης ἦταν ὄλο προσοχή. Ἐκοίταζε τὸ μεγάλο του ρολοὶ κι ὅταν ἔφτανε ἡ ὥρα, ὅταν ἀπὸ μακριὰ ἀκουῶταν ἢ στριγγὴ σφρυγματιὰ τοῦ τραίνου, ἦταν ἔτοιμος. Ἐδενε τις δυὸ ἄκριες τῆς ἀλυσσίδας, ποῦ ἔκλειε τὸ δρόμο, και κανεὶς πιά δὲν μποροῦσε νὰ διαβῇ. Ὑστερα σήκωνε ἀψηλά

τὸ σινιάλο του, ποῦ φανέρωνε πῶς ὁ δρόμος ἦταν ἐλεύθερος, και τὸ τραῖνο περνοῦσε μὲ φοβερὸ κρότο, μὲ φουσημάτα σηκώνοντας στὸ διάβα του, ἀκόμα και στὴν ὥρα τῆς μεγαλύτερης ἀπανεμιᾶς, ἓνα δυνατὸ ρεῦμα ἀέρος, ποῦ κουνοῦσε τὰ φύλλα τοῦ γειτονικοῦ πλατανιοῦ και τοὺς τούλινοὺς μπερντέδες τῆς βάρδιας.

Τις μεγάλες καλοκαιρινὲς μέρες, ὅταν πνιγμένος ἀπὸ τὴ ζέση ὁ Ἀντώνης μετροῦσε μὲ τὰ δευτερόλεπτα τὴν ὥρα νὰ βραδιάσῃ, ποιὸν ἄλλο εἶχε στὴν ἐρημικὴ του βάρδια σύντροφο ἐξὸν ἀπὸ τὸ Λαμπῆ;

Αὐτὸς μονάχα ἐρχῶταν κάτω ἀπὸ τὴν κάψη τοῦ ἡλίου νὰ τὸν ἰδῇ. Ὅταν ἔφτανε καθῶταν σιωπηλὸς ἀπάνω στὸ πεζοῦλι τοῦ παραθύρου και κοίταζε τριγύρω χωρὶς λέξη νὰ προφέρῃ. Ὑστερα ἀπὸ μιὰ δυὸ ὥρες ξεκινοῦσε πίσω πρὸς τὸ χωριὸ γιὰ νὰ ξαναγυρίσῃ πάλι τὴν ἄλλη μέρα τὴν ἴδια ὥρα.

Κάποτε ἐρχῶταν ἐκεῖ ἢ γιὰ νὰ συντροφέψῃ τὸν πατέρα της ἢ τὸ περισσότερο γιὰ νὰ περιποιηθῇ τὸ μικρὸ περβολάκι, ποῦ ἦταν πλάι στὴ βάρδια, ἢ Περμάχω. Αὐτὴ ἐδεχῶταν μὲ πολλὴ καλοσύνη τὸ Λαμπῆ τοῦ ἔδινε σκαμνὶ νὰ καθίσῃ, ἀκόμα και ψωμί γιὰ νὰ φάῃ. Αὐτὴ μόνο οὔτε τὸν πείραζε οὔτε τοῦ κακομιλοῦσε, γι' αὐτὸ κι ὁ Λαμπῆς μὲ μεγάλη προθυμία τις ἔκανε διάφορες ὑπηρεσίες. Ἐτραβοῦσε ἀφθονο νερὸ ἀπὸ τὸ πηγάδι γιὰ νὰ ποτίσῃ τις μελιτζάνες, τις τομάτες ἢ τις διάφορες σαλάτες τοῦ περιβολιοῦ, τῆς ἔκοφτε κλαδιὰ ὄριμα βατόμουρα ἀδιαφορῶντας ἂν τ' ἀγκάθια τοῦ ξέσκιζαν τὰ χέρια ἢ τὸ πρόσωπο, τῆς μάζεψε κουμουλιὲς βύσσινα ἀπ' τις χαμηλὲς βυσσινιὲς ποῦ ἦταν στὶς ἄκριες τῶν μπαξέδων καθόλου μὴν τρομάζοντας τὸν ἀρβανίτη φύλακα ποῦ γυρνοῦσε ἀδιάκοπα μὲ τὸ τουφέκι στὸν ὄμο και τὴν κάμα στὴ μέση. Ὅταν ἔφερνε τίποτα δὲν ἐτολμοῦσε νὰ τὸ παραδώσῃ στὰ χέρια τῆς Περμάχως, ἀλλὰ κρυφὰ κρυφὰ τὸ τοποθετοῦσε ἀπάνω στὸ τραπέζακι και ἔφενγε γρήγορα ἔξω.

Ὑστερα ἡ Περμάχω ἄρχιζε τις δουλειὲς, ἐσκουπιζε τὴ μοναδικὴ κάμαρα τῆς βάρδιας, ξεσκόνιζε τις πόρτες και τὰ παράθυρα. Μιλοῦσε κάποτε μὲ τὴ γλυκὰ φωνὴ της και στὸ Λαμπῆ κι ἐκεῖνος μόλις μποροῦσε ν' ἀπαντήσῃ μὲ τὴ βραδύγλωσση και δύσληπτη ὁμιλία του. Τὴν κοίταζε μόνο σατισμένος προσπαθῶντας ν' ἀντικρύσῃ τὰ γαλανὰ πλουμιστὰ μάτια της σὰν τὰ ζεμποῦλια μισοανοιγμένα, ποῦ ἔφεγγαν μέσα στὸ ὀχρόλιγνό της πρόσωπο και παρακολουθοῦσε μὲ προσοχὴ τὸ μηχανικὸ κίνημα τοῦ χεριοῦ της, ποῦ ἐταξιδετοῦσε καμμιὰ χρυσοξανθὴ τρίχα τῶν μαλλιῶν, ὅταν στὴν κίνηση τοῦ ξεσκονίσματος ἔφευγε ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς σφιχτοπλεγμένης της πλεξούδας. Ὅσο ἦταν ἐκεῖ ἡ Περμάχω ὁ Λαμπῆς δὲν ἐκουνοῦσε ἀπὸ τὴ βάρδια. Ἀφηρημένος ἐκαθῶταν στὸ χαμηλὸ σκαμνὶ ἢ σὲ καμμιὰ ἀψηλὴ πέτρα μὴ σηκώνοντας τὰ μάτια ἀπὸ πάνω της. Σπάνια κάποτε γυρνοῦσε τὸ ἀόριστο βλέμμα κατὰ τοὺς κάμπους. Στὴν ἀντικρινὴ τῆς βάρδιας πλευρὰ τοῦ ἀνηφορικοῦ δρόμου ἀπλωνῶταν ὁ βαθυπράσινος ἐλαιῶνας και πιὸ μακριὰ οἱ τοῖχοι ἐνὸς παλιοῦ τσιφλικιοῦ, ποῦ εἶχε κατὰ πρὸ χρόνια. Τὴν ὥρα ἐκεῖνη ἀπάνω στὰ κόκκινα

σύμφωνα τῆς δύσης ἐχρυσονῶταν τὰ παλιὰ ἐρείπια κι ἔπαιρναν ἔλεγχες τὴν παλιὰ ζωὴ τους φαντάζοντας, σὰν κάποιο νεκροῦ ξαναξύπνημα ἀνάμεσα στὸ ζωντανὸ κόσμο.

Ἔστερα ἡ Περμάχω ἔφευγε μὲ τὴ φελοῦκα, ποῦ εἶχε φέρει λάμνοντας ἀπὸ τὸ χωριὸ ὁ μικρὸς τῆς ἀδερφὸς ὁ Παμίνης. Κι ἡ μονοτονία τοῦ Λαμπῆ ξανάρχιζε. Ἀκολουθοῦσε μὲ τὰ μάτια τὴ βαρκίτσα ποῦ ἔπλεε ἀκρογιαλὶς καὶ πότε ἔχανῶταν καὶ πότε ξαναφαινώταν μέσα στοὺς μικροὺς κάβους καὶ τὰ βαθουλώματα τῆς ἀκτῆς. Ἐξακολουθοῦσε ἀκόμη νὰ βλέπῃ ὥρα πολλὴ κι ἀφοῦ εἶχε πιά χαθῆ ἡ φελοῦκα. Ἀξαφνα τινάζῳταν ἀπάνω σὰν ἀπὸ ὕπνο, στεκῳταν λίγο ἀκίνητος κι ὕστερα ἔφευγε ἀπτότομα μὲ βήματα μεγάλα χτυπώντας μὲ τὰ ξυπόλυτά του πόδια τὸ ἔδαφος.

Μπαίνοντας στὸ χωριὸ ἔρριχνε μιὰ κρυφὴ ματιὰ στὸ σπίτι τοῦ βαρδιάνου, ὅπου θὰ εἶχε φτάσει πιά ἡ Περμάχω, κι ἐτραβοῦσε ἴσια στὸ καλύβι του. Στὸ κατῳφλι μ’ ἄγρια ὄψη καὶ βρισιῆς τὸν περιμένε ἡ μάννα του γιατί ὅλο τὸ ἀπομεσήμερο ἦταν χαμένος κι εἶχε δουλέψῃ μισὸ μόνο μεροκάματο.

Τὴν ἴδια ἐκείνη ὥρα οἱ διάφοροι περβολαραῖοι καὶ μπαξεβάνηδες γυροῦσαν ἄλλοι καβάλλα στ’ ἄλογά τους, ἄλλοι στὰ γαϊδούρια τους, ἀπ’ τὰ μπιστάνια φορτωμένοι ζαρζαβάτια. Τότε τὴ στιγμή ποῦ θὰ περνοῦσαν ἀπάνω ἀπὸ τὴ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ, ἐφορολογῳταν ἀπὸ τὸν Ἀντώνη, ποῦ τοὺς ἔπαιρνε ἀπὸ ἄλλον μελιτζάνες, ἀπὸ ἄλλον ντομάτες, ἀπὸ ἄλλον κουκιὰ ἢ μπαμίες, ἢ ὅ,τι ἄλλο σὰν ἓνα εἶδος διόδια ἢ διαπύλια τέλη.

3

Ὁ χειμῶνας ἦταν βαρὺς τὴ χρονιά ἐκείνη κι ἡ ἀνοιξὴ ἄργησε νὰ φανῆ. Ὁ Λαμπῆς τὸν εἶχε περάσει πεινῳντας καὶ παγώνοντας μέσα στὸ σπιτοκάλυβό του. Πολλὲς φορὲς μὲ τὰ χιόνια εἶχε πᾶει νὰ συντροφέψῃ τὸν Ἀντώνη ἴσως μὲ τὴν κρυφὴ ἐλπίδα νὰ βρῆ ἐκεῖ τὴν Περμάχω. Ἐκάθισε κοιτάζοντας τὰ κοράκια ποῦ περπατοῦσαν ἀπάνω στοὺς πάγους καὶ τοὺς σπίνους καὶ τὰ σπουργίτια ποῦ ἐτριγυροῦσαν ζημιανεύοντας κανένα ψίχουλο. Ὅμως ἡ Περμάχω δὲν εἶχε φανῆ ποτέ. Ἦρθε στὸ τέλος ὁ Μάης στεφρωμένος μὲ λουλούδια κι ἓνα πρωὶ ὁ Λαμπῆς ἔνοιωσε στὴν ψυχὴ του τὴν ἐπιθυμία νὰ τραβηχτῆ ἔξω στοὺς κάμπους μονάχος. Ὁ δρόμος ποῦ πῆρε ἦταν ὁ πιὸ ἀσύχναστος ἀπὸ τὴν ἀπόκρημνὴ πλευρὰ τοῦ λόφου. Τὸ ἔδαφος ἦταν ξερὸ κι ὁ Λαμπῆς περπατοῦσε ἀνάμεσα σὲ ἀστοιβὲς καὶ διάφορων χρωμάτων ἀγκάθια γαλάζια, πράσινα, κίτρινα. Σὲ πολλὲς μεριὲς οὔτε μονοπάτια ἦταν ἀκόμα ξεχωρισμένα κι ὁ στρατοκόπος περπατοῦσε ἀπάνω στὰ βράγια. Κάποτες ἡ πλευρὰ τοῦ λόφου κατέβαινε στ’ ἀκρογιαλὶ γεμάτο πέτρες, ποῦ ἡ θάλασσα τὶς ἔφερε μὲ τὸ φύσημα τοῦ βοριᾶ ἀπ’ τὰ γειτονικὰ λατομεῖα. Ἐλεῖτα ἡ στερεὰ πάλι ἀνέβαινε καὶ στοὺς γκρεμνοὺς ἀνάμεσα ἔβλεπες κουφάλες καὶ σπήλαια. Ὁ Λαμπῆς ἀνέβαινε στοὺς γκρεμνοὺς κι ἐκοίταζε χώνοντας τὸ κεφάλι ἀπὸ τὶς τρυπες, τὸ βαθὺ σκατάδι τῶν σπη-

λαίων ποῦ κάποτε τὸ ἀντίκοπτε καμιά χαραμάδα. Κι ὀλοένα προχωροῦσε δαγκάνοντας ἓνα κομμάτι ψωμί ποῦ εἶχε στὸν κόρφο του. Περπατώντας πέρασε μπρὸς ἀπὸ τὸ καλύβι τοῦ Μπαρμπᾶ Γιαννιοῦ. Ἐκεῖνος καθισμένος στὸ κρεββάτι του, ποῦ τὸ εἶχε καμωμένο ἀπὸ τρία σανίδια στηριγμένα κάτω ἀπὸ ἕξ ἀψηλὰ ἀντικριστὰ πουρνάρια ἔσιαιε τὰ μπαρμπουνερά του. Ὁ στρατοκόπος πέρασε ἀπὸ μπρὸς χωρὶς νὰ τὸν κοιτάξῃ. Σὲ λίγο φάνηκαν οἱ μπαξέδες μὲ τὶς βυσσινιῆς δεντροστοιχίες ἀλάκαιρες.

Ἀξαφνα ὁ Λαμπῆς ἄρχισε νὰ τρέμῃ. Ἀπὸ ἓνα μονοπάτι ἀνάμεσα στὰ δέντρα φάνηκε ἡ Περμάχω μὲ τὸ μικρὸ ἀδερφό της. Χωρὶς νὰ τὸ καλονοιώσῃ ὁ Λαμπῆς ἄρχισε νὰ τρέχῃ. Τοὺς ἔφτασε λαχανιασμένος.

— Μπᾶ ὁ Λαμπῆς! φώναξε τότες ἐκείνη, καλὰ ποῦ σὲ βρήκαμε καημένε νάρθης μαζί μας, ἐδῶ τὰ μπιστάνια τὰ φυλάγουν ὅλο ἀρβανῖτες καὶ φοβοῦμαι.

Ὁ Λαμπῆς ἔμεινε ξερός. Μὲ κόπο πολὺ μόλις ἀπάντησε — καλὸ — ὅμως ἔμεινε καρφομένος κοιτάζοντας τὴν στὰ μάτια.

— Περπάτα λοιπὸν τοῦ εἶπε ἐκείνη καὶ τὸν τράβηξε ἀπ’ τὸ σκονισμένο του ποκάμισο.

Ἔστερα προχώρησε μπρὸς. Ὁ Λαμπῆς ἔμεινε τέσσερα βήματα πίσω μὴν τολμῳντας νὰ πάγῃ κοντὰ της. Κι ἔτσι ἔξακολούθησε. Κοίταξε τριγύρω σὰν γιὰ ν’ ἀνακαλύψῃ κανέναν ποῦ μποροῦσε νὰ τὴν πειράξῃ. Ἐσκυψε κατὰ γῆς, ἐπῆρε δυὸ πέτρες καὶ τὶς ἔβαλε στὶς τσέπες του. Ἀλλοίμονο ἂν τολμοῦσε κανένας νὰ πλησιάσῃ. Μποροῦσε νὰ τὸν σπαράξῃ μὲ τὰ νύχια, νὰ τοῦ σπάσῃ τὸ κεφάλι μὲ τὶς πέτρες κομμάτια κομμάτια ὡς ὅτου νὰ χυθῆ τὸ μυαλὸ στὸ χῶμα. Ἡ Περμάχω περπατοῦσε ἀλαφρὰ παίρνοντας ἓνα—ἓνα τὰ μονοπάτια καὶ βρίσκοντας πάντα τὸ δρόμο. Κάποτες ἐπίτηδες προσπαθοῦσε νὰ χαθῆ σ’ ἄγνωστο δρόμο, ὅμως ὕστερα πάλι μὲ μεγάλη εὐκολία ἔβγαινε ἐκεῖ, ποῦ ἐπιθυμοῦσε. Ἐκοψε κλαδιὰ μεγάλα ἄγριο ἀγιόκλημα μοσκομυρισμένο. Οἱ λίγοι διαβάτες ποῦ τὴ συναντοῦσαν τὴ χαιρετοῦσαν ἀδιάφορο, ἂν τὴ γνώριζαν ἢ ὄχι, κι ἐπερνοῦσαν. Ἐτσι ἔφτασαν στὸ ἀγίασμα τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς. Κάτω ἀπὸ δυὸ ἀδερφία πλατάνια θεριεμένα ἀπ’ τὸ ἀφθονο νερὸ, ποῦ πότιζε τὶς ρίζες τους, ἦταν χτισμένο τὸ μικρὸ ἀγίασμα. Ἡ πόρτα του ἦταν ἀνοιχτῆ. Μέσα μπρὸς σὲ μιὰ παλιὰ μισόσβηστη εἰκόνα μαυρισμένη ἀπὸ τὸ χρόνο ἔκαε ἓνα θαμπὸ καντήλι. Ἡ Περμάχω μπῆκε μὲ φόβο. Τὸ ἀγίασμα ἦταν θανατοουργό. Πρὸ χρόνια κάποιος θέλοντας νὰ τὸ βεβηλώσῃ ἀποφάσισε νὰ λουστῆ μέσα στὸ νερὸ. Μόλις ὅμως βγῆκε ἔμεινε πιασμένος χροπόδαρα σ’ ὄλη του τὴ ζωὴ. Ἔστερα ἀπὸ τὸ θαῦμα αὐτὸ, ὁ φόβος ἔμεινε ἄγρυπνος φρουρὸς τοῦ ἀγιάσματος καὶ τῶν λίγων δεκαῶν ποῦ ἔρριχναν οἱ σπάνιοι περστικοὶ στὸ σιδερένιο του κοντί. Ἡ Περμάχω ἄναψε ἓνα κερί. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ νεροῦ ἦταν χαμηλὴ κι ἔπρεπε νὰ κατεβῆ κανεὶς πολλὰ σκαλοπάτια, γιὰ νὰ τραβῆξῃ. Ὁ Λαμπῆς κατέβηκε πρῶτος κρατώντας τὸ φῶς κι ἡ Περμάχω πίσω ἀκουμπῳντας στὸν ὄμο του ποῦ τὸν ἐννοιωθε νὰ τρέμῃ. Ἡ ἀδύνατη λάμ-

ψη ἀντανακλούσε ἀπάνω στὰ σκοτεινά ντουβάρια καὶ τὰ φώτιζε μὲ μελιχρὴ ἀνταύγεια. Τὰ πατήματα τῶν ποδιῶν ἀνηχοῦσαν κάτω ἀπὸ τὸ θόλο τῆς σκάλας. Κατέβηκαν τέλος. Ὁ Λαμπῆς ἐβούτηξε μὲ δύναμη τὸ μαστραπᾶ, ποῦ κρατοῦσε, μέσα στὸ νερὸ κι ἡ ἀντιβοή κι ὁ κρότος ἀκούστηκαν ὡς ἀπάνω ποῦ εἶχε μείνει μόνος ὁ Παμίνης.

Ἔστερα ἀνέβηκαν πάλι οἱ δύο. Ἡ Περμάχω ἦπτε ἀπ’ τὸ ἀγίασμα κι ἐβρεξε τὰ μαλλιά της. Ὁ Λαμπῆς ἦπτε τελευταῖος κι ἐπότισε μὲ τὸ ὑπόλοιπο τῆς ρίζης τῶν πλατανιῶν. Κατόπι ξεκίνησαν καὶ μῆταν στὸν ἐπαρχιακὸ δρόμο. Ἐκεῖ περπάτησαν ἀπάνω ἀπὸ μισὴ ὥρα συνοδευόμενοι κάπου κάπου ἀπὸ τὸ τραγοῦδι κανενὸς ἀμαξᾶ ποῦ περνοῦσε ἀργὰ ἀργὰ ἀπὸ σιμά τους μὲ τὸ φορτωμένο του ἀμάξι. Σὲ λίγο φάνηκε ἡ βάρδια. Ἐκεῖ περιέμενε ὁ Ἀντώνης, ὅμως ὄχι μονάχος. Ἐνα παλληκάρι ὡς εἴκοσι πέντε χρονῶ ἦταν μαζί του. Ἐφοροῦσε φεσάκι κόκκινο σιδερωμένο, ροῦχα καινούρια ἀπὸ μαύρη τσόχα, πανταλόνι πλατὺ καὶ μαῦρα γεμενιά. Μόλις τὸν εἶδε ἡ Περμάχω ἔτρεξε σὰν ἀστραπὴ καὶ τοῦ ἄρπαξε τὸ χέρι. Μιὰ μαχαιριὰ πέρασε τότε τὸ στήθος τοῦ Λαμπῆ. Στάθηκε σκυθρωπὸς κι ἔστερα προχώρησε σιγὰ σιγὰ πρὸς τὴ βάρδια.

— Λαμπῆ! ὁ ἀρραβωνιαστικός μου, τοῦ φώναξε μὲ χαρὰ ἡ Περμάχω.

Κατόπι ἐκείνη ἔμεινε λίγο ἀκόμη χωρὶς οὔτε νὰ προσέξῃ πὰ στὸ δύστυχο Λαμπῆ κι ἔφυγε χαρούμενη καὶ γελαστὴ κρατούμενη χέρι χέρι μὲ τὸν ἀρραβωνιαστικό.

Τότες ὁ σκονισμένος στρατοκόπος κάθισε μὲ ἀπελπισία στὸ χαμηλὸ ψάθινο σκαμνί. Τὸ μυαλό του πήγαινε νὰ τοῦ φύγῃ. Μαῦρος τοῦ ἐφαινώταν ὁ ἐλαιῶνας, μαῦρα καὶ τὰ χυλάσματα τοῦ παλιοῦ τσιφλικιοῦ. Τὰ χελιδόνια ποῦ τριγυροῦσαν στὶς φωλιές τους χτισμένες κάτω ἀπὸ τὰ κεραμίδια τῆς βάρδιας χοροπηδοῦσαν μπροστά του. Τὰ μικρὰ κυματάκια ποῦ ἐξάρωναν τὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας τοῦ ἐφαινώταν τόσα παράπονα, ποῦ ἐρχώταν νὰ ξεψυχήσουν στ’ ἀκρογιάλι. Ἐμεινε καρφωμένος, βυθισμένος σὲ νάρκη. Ἐκεῖνο τὸ παλληκάρι τὸ γνώριζε ἦταν ἀπ’ τοῦ Ἄι-Λιᾶ τὸ χωριό, ποῦ ἄσπριζε κατάμακρα πρὸς τὸν ὄστρια. Τὸ εἶχε κι ἄλλες φορὲς ἰδεῖ σιμὰ στὸ σπῆτι τοῦ Ἀντώνη.

Ὁ Λαμπῆς ἔμεινε ἔτσι ὥρα πολλή, προσπάθησε ν’ ἀντιμετώπισῃ τὴν κατάστασή του γιὰ νὰ καταλάβῃ τί ἦταν. Ζήτηξε νὰ νοιώσῃ τί ἐγινώταν μέσα του. Κι αὐτὸς δὲν τὸ γνώριζε. Πρώτη φορὰ ἐβρισκώταν στὴν κατάστασι αὐτή. Τὸν πλήγωσε κυρίως ὁ τρόπος ποῦ εἶχε ἱρῆξει νὰ τοῦ σφίξῃ τὸ χέρι, κι ἔπειτα τὸ πῶς εἶχε φύγει γρήγορα γρήγορα καὶ γελαστὰ σφίγγοντας τον σχεδὸν κι ἀκκουμπώντας ἀπάνω του.

Σηκώθηκε ἔπειτα ἀπ’ τὸ σκαμνί καὶ ξαπλώθηκε κατὰ γῆς στὸ χῶμα. Τὰ τραῖνα περνοῦσαν ὀρμητικά, ὅμως οὔτε τὸ φύσημά τους, οὔτε οἱ σφυριγματιές τους μπόρεσαν νὰ ξεκολλήσουν τὸ Λαμπῆ ἀπὸ τῆς συλλογῆς του. Ἡ νύχτα προχωροῦσε. Ὁ Ἀντώνης ἐκλείσε τὴ βάρδια κι ἔφυγε. Τότες ὁ Λαμπῆς ἔμεινε μόνος. Ὅταν σηκώθηκε τὸ σκοτάδι ἦταν βαθὺ τριγύρω.

Πῆρε τὸ δρόμο ἄγριος μὲ τὰ μαλλιά σηκωμένα ἀπὸ τὴν ταραχὴ καὶ τὸ φόβο. Στὰ σοκάκια τοῦ χωριοῦ δὲν ἦταν κανένας. Μόνο ἡ γριά—Σέβω πηγαινόντας νὰ πάρῃ ἀπὸ τὸ καπελιὸ τὸν ἄντρα της, ποῦ δὲν ἔφευγε ἀπὸ κεῖ πρὶν ὁ κάπελας νὰ τὸν βγάλῃ ἔξω μὲ τὴ βία, εἶδε τὸ Λαμπῆ νὰ περνεῖ τρικλίζοντας καὶ κοντυλώνοντας.

— Τί ἔπαθες βρε Λαμπῆ ; τοῦ φώναξε νὰ μὴ μέθησες ;

Ἐκεῖνος ἀγρίεψε περισσότερο καὶ κοιτάζε μὲ τὰ ξεκοχιασμένα μάτια του καὶ μὲ τὴ δύσληπτη καὶ βραδύγλωσση ὁμιλία του τῆς φώναξε :

— Τὴν καμπάνα σου νὰ χτυπήσω, παλιόγρια !

Σκέψεις ἄρχισαν ἀπὸ τότε νὰ βασανίζουν τὸ δυστυχισμένο μυαλό τοῦ Λαμπῆ. Ὅταν ἔσκαπτε κανένα χαντάκι στὰ χωράφια, ἡ γέμιζε στοὺς μπαξέδες κοῦφες μὲ λαχανικά, πόσες φορὲς δὲ στάθηκε ἀφηρημένος ἀφήνοντας κάτω τὴ σκαπάνη του ἢ μισογέμιστη τὴν κοῦφα ; Ὁ νοῦς του ἔφευγε πετώντας πρὸς τὴ βάρδια ἐκεῖ, ποῦ ἡ Περμάχω ἐρχώταν τώρα πὰ κάθε μέρα μὲ τὸν ἀρραβωνιαστικό της. Κρατημένοι ἀπὸ τὰ χέρια, ὄρες ἐμνησκαν μιλώντας κρυφὰ καὶ κοιτάζοντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλο στὰ μάτια. Τὴ ζωὴ του ἔδινε ὁ Λαμπῆς ἂν θὰ μπορούσε ν’ ἀκουε τί ἔλεγαν οἱ δύο τους. Κάποτε θέλησε νὰ τοὺς παραμονέψῃ, ὅμως ἐκείνη τὸν εἶδε, κι ἀπὸ τότε ἔχασε πὰ κάθε της συμπόνιο. Στὴ βάρδια πήγαινε τακτικά, ὅμως κανένας ἐκεῖ δὲν τοῦ μιλοῦσε, ὁ Ἀντώνης δὲν τοῦ ἔδειχνε πὰ πῶς νὰ πατᾶ τὸ κλειδί γιὰ νὰ γυρίξῃ τὸ σινιάλο, ἢ τί χρῶμα φανάρι νὰ δείχνῃ στὸ ἀνέβασμα ἢ τὸ κατέβασμα τοῦ τραίνου.

Εἶχε ἀκούσει μάλιστα πῶς θὰ τὸν ἐδιωχναν ἀπὸ τὴ βάρδια. Ὁ ἀρραβωνιαστικός μονάχα ἦταν ἐκεῖ βασιλιάς μὲ τὰ τσόχια ροῦτά του καὶ τὰ χοντρά γεμενιά. Ποιὸς νὰ τοῦ πρωτομιλήσῃ καὶ νὰ τοῦ πρωτογελάσῃ. Γιὰ τὸ Λαμπῆ δὲ σκοτιζώταν κανένας, ὅπως δὲ φρόντιζε κανένας καὶ γιὰ τὸ μικρὸ περβολάκι ποῦ οἱ σαλάτες καὶ οἱ ντομάτες του εἶχαν ξεραθῆ, κι οἱ μελιτζάνες του ἦταν χυλασμένες. Ὁ Λαμπῆς λυπῶταν καὶ γι’ αὐτὸ γιὰ τ’ ἀγαποῦσε. Ἀπελπισμένος δὲν πήγαινε πὰ ταχτικά στὴ δουλειὰ του. Τὰ μεροκάματα, ὅσο φτηνοπληρωμένα κι ἂν ἦταν, ἀρχίζαν νὰ τοῦ λείπουν, τὸ ξερό του ψωμί τὸ κέρδιζε μὲ κόπο γιὰ τὴν ἀπομεινάρια ποῦ μπόρεσε νὰ μείνῃ ἔστερα ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη ἐκμετάλλευσή του καὶ τὴν ἀνόρεχτη δουλειὰ ;

Δὲ μιλοῦσε πὰ σὲ κανένα.

Προσπαθοῦσε μόνο νὰ βάλῃ σὲ ὑπέριμετρη δουλειὰ τὸ μυαλό του, ποῦ πήγαινε νὰ σπάσῃ σὰν ἀδύνατη μηχανή, ποῦ τὴν παραγέμισαν στίμη.

Πολλὲς φορὲς πηγαινόντας μ’ ἀργὸ βῆμα στοὺς μπαξέδες ἔπαιρνε ἀπόφαση νὰ τὴν παραμονέψῃ καὶ νὰ τῆς μιλήσῃ. Ὅμως τί νὰ τῆς πῇ ; Οὔτε ὁ ἴδιος τὸ γνώριζε. Νὰ τῆς πῇ πῶς νὰ μὴ μιλᾶ πὰ μὲ τὸν ἀρραβωνιαστικό της, νὰ τὸν ἀφήσῃ, νὰ μὴν τὸν γλυκογελά, γιὰ αὐτὰ τὰ φερ-

σίματα τὸν πλήγωναν τὸ Λαμπῆ καὶ μαχαίρια τοῦ περνοῦσαν στὴν καρδιά του; Νὰ τῆς πῆ πῶς γι' αὐτὰ δὲν μποροῦσε πιά νὰ δουλέψῃ πῶς εἶχε ζάλη καὶ σκοουτοῦρα στὸ κεφάλι του; Ὑστερα τί ἄλλο; Τίποτα δὲν τοῦ ἐρχόταν στὸ νοῦ. Ἀκόμα καὶ ἡ παλιὰ σωματικὴ δύναμις του ἄρχιζε λίγο λίγο νὰ τὸν ἀφήνει ἀπὸ τὴν ταλαιπωρία καὶ τὴν κακοπέραση. Τὰ πόδια του ἔτρεμαν, ὅταν σήκωνε βάρητα, καὶ ὁ δρόμος ποῦ πῆγαινε στὴ βάρδια τοῦ φαινόταν μακρὸς καὶ ἀτελειώτος. Ἦθελε ὅμως πάντα νὰ πηγαίη γιὰ νὰ ἰδῆ τὴν Περμάχω, ἃς ἦταν ἀκόμα συντροφεμένη καὶ ἀπὸ τὸν ἀρραβωνιαστικὸ της.

Ἐνα μεσημέρι ἐνῶ ἔτσι τριγυροῦσε χωμένος πίσω ἀπὸ τοὺς βάτους ἀνατρίχιασε. Κάτω ἀπὸ τὸ πλατόφυλλο πλατάνι τοῦ φάνηκε πῶς τὸν εἶδε νὰ τὴ φιλῆ. Στήλωσε τὰ μάτια καὶ κρύφτηκε καλὰ νὰ μὴν τὸν ἰδοῦνε. Ἦταν ἀλήθεια. Ἦρθε καὶ δεύτερο φιλὶ καὶ τρίτο καὶ ὕστερα σειρὰ δλόκληρη. Ὁ Λαμπῆς ἔμεινε μισολιγοθυμισμένος. Ὁ οὐρανὸς ἐγυροῦσε τριγύρω του. Τινάχτηκε καὶ ἔφυγε τρέχοντας. Ἄμα ἀπομακρύθηκε πολὺ γύρισε καὶ κοίταξε πίσω του. Ἦσυχία. Οἱ δύο τοὺς ἦταν ἀκόμα ἐκεῖ κάτω ἀπ' τὸ πλατάνι ἀφρόντιστοι.

Ὁ Λαμπῆς τότε χώθηκε μὲς τοὺς δρόμους τοῦ χωριοῦ καὶ ἔφτασε σκυφτὸς στὴ σκάλα. Κάθισε σ' ἕνα χαμηλὸ στῦλο ὅπου ἔδεναν τὰ σκοινιά τοὺς τὰ καΐκια γιὰ νὰ διπλαρώσουν γιὰ ξεφόρτωμα. Ἐμεινε ἐκεῖ πολλὴ ὥρα κοιτάζοντας χωρὶς νὰ βλέπῃ τὴ θάλασσα. Τὸν ξύπνησε ἡ φωνὴ τοῦ Κυρ Μιχάλη.

— Δὲ δουλεύεις, βρὲ Λαμπῆ;

Γύρισε καὶ εἶδε. Ἡ γολέττα τοῦ Καπτὰν Μαιθοῦ ξεφόρτωνε κάρβουνα. Ἀρχισε καὶ ὁ Λαμπῆς νὰ κουβαλῆ. Ὅταν ὅμως τὸ βράδυ μουντζουρωμένος ἀπὸ τὴν καρβουνιὰ ζήτησε τὴ δούλεψή του, ὁ Κυρ Μιχάλης τοῦ ἀπάντησε πῶς θὰ τὸν πλήρωνε τὴν ἄλλη μέρα ὅταν θὰ ξεφόρτωνε ὅλος διόλου τὸ καράβι. Ὁ Λαμπῆς χωρὶς τίποτα νὰ πῆ τράβηξε γιὰ τὸ σπίτι του. Περνώντας ἀπὸ τὴν ἀγορὰ κοίταξε τὴ σακκοῦλα του. Ἦταν ἄδεια. Ἀπ' τὸ καλύβι ἡ μάννα του ἔλειπε. Στὴ ράφη δὲν εἶχε οὔτε ἕνα κομματί ψωμί. Τότε ἐκεῖνος ξαπλώθηκε νηστικός στὸ παλιὸ στρώμα.

Μαῦρες ἰδέες βασάνιζαν τὸ νοῦ του. Ἀπὸ καιρὸ εἶχε συλλογιστῆ νὰ φύγῃ μακρὰ ὅσο βαστοῦσαν τὰ ξυπόλυτα πόδια του, ἀκόμα πιὸ μακρὰ καὶ ἀπ' τ' Ἀσπροχωρὶ, σὲ μέρος ποῦ κανένα δὲ γνῶριζε, ἐκεῖ ποῦ δὲ θάβλεπε κανένα του χωριανὸ ἀκόμα καὶ τὴν Περμάχω τὴν ἴδια. Ὁρες βασάνιστηκε στὸ στρώμα. Ἡ μάννα του εἶχε ἐρθεῖ καὶ ἐρροχάλιζε λίγο πιὸ μακρὰ. Στὴν ἀρχὴ ἀκουῶνταν οἱ στριγγές σφουριγματιές τῶν τραίνων. Ὑστερα τίποτα. Ὁ Λαμπῆς ἐσυλλογιζόταν. Τώρα τὰ στοιχεῖα καὶ οἱ νεράιδες θὰ βγαίνουν ἀπ' τὰ πηγάδια καὶ τίς τρύπες γιὰ νὰ γυρίσουν στὶς ροῦγες. Τέντωσε τ' αὐτιά του κατὶ γιὰ ν' ἀκούσῃ. Ὁ φόβος τὸν ἔπαιρνε ὀλοένα καὶ δὲν τολμοῦσε νὰ στριφογυρῶσιν κἀν στὸ στρώμα. Ἡ ἀπόφασις του ὅμως νὰ φύγῃ τὸ πρῶν ἂν γλύτωνε ἀπὸ τὰ ξωτικά τὴ νύχτα ἐκείνη ἦταν ἀκλόνητη.

Στὸ τέλος νυρκώθηκε καὶ ἕνας ὕπνος τὸν πῆρε, ἕνας ὕπνος σὰν βάρος

στὸ κεφάλι καὶ στὸ στήθος. Ὑστερα βαρὺ πατήματα τὸν ξύπνησαν. Ἦταν ὁ ψαρᾶς, ὁ Μπάρμπα Στελιανός, ποῦ πῆγαινε νὰ ξυπνήσῃ τοὺς συντρόφους του γιὰ νὰ ρίξουν τὸ γοῖπο. Βασίλευε ἀκόμα σκοτάδι καὶ ὁ ψαρᾶς κρατοῦσε στὸ χέρι του φανάρι. Ὁ Λαμπῆς τὸν εἶδε ἀπὸ τίς χαραμάδες τοῦ ξύλινου τοῖχου. Πετάχτηκε ἀπάνου. Σὲ λίγο ἄρχιζε νὰ γλυκοχαράζῃ. Τότες ὁ Λαμπῆς πῆρε τὸ δρόμο. Ἐφτασε σὲ λίγο στὴ βάρδια. Ἐκεῖ κάθισε, μὴ θέλοντας νὰ ξεκινήσῃ. Ὁ Ἀντώνης τὸν εἶδε κατακίτρινο νὰ κάθεται στὸ πεζοῦλι τοῦ παραθύρου. Ὁ ἥλιος ὅμως ἀνέβαινε καὶ ὁ περπατητὴς ξεκίνησε πάλι. Πῆρε στὴν ἀρχὴ τὸ δρόμο τῆς ἀκρογιαλιᾶς. Ἀπάνω στὴν ἀμμουδιά ἦταν στημένη ἡ καλύβα τῶν ταλιαντζήδων ποῦ εἶχαν ἀντίκρου στημένο τὸ ταλιάνι τους. Ὁ Λαμπῆς τοὺς γνῶριζε ὅλους. Ὅταν ἤθελε ἔπαιρνε ἀπ' ἐκεῖ ὅσα ἐπιθυμοῦσε ψάρια, χωρὶς δεκάρα νὰ πλερώσῃ, ὅπως καὶ ὅσοι χωριανοὶ πηγαίαν νὰ γυρέσουν. Πλάι στὴν καλύβα ἦταν τραβηγμένο μὲ τὴν πλώρη στὴν ἀμμουδιά καὶ τὴν πρύμνη στὸ κύμα τὸ καΐκι τους, ποῦ χρησιμοποιοῦσαν γιὰ νὰ στήσουν ἢ νὰ διορθώσουν τὸ ταλιάνι. Ὁ στρατοκόπος τοὺς κοίταξε μὲ θλίψη καὶ ξακολούθησε τὸ δρόμο του. Σὲ λίγο μπῆκε στὸν πλατὺ δρόμο. Ἀπὸ τίς δυὸ μεριές του ξαπλωνόταν μπαξέδες καταπράσινοι. Σὲ μερικὰ μέρη ἀπάνω σὲ τρεῖς τέσσαρες ἀψηλοὺς στύλους ἦταν στημένα μικρὰ καλύβια ὅπου ἀνέβαιναν οἱ φύλακες τῶν λαχανικῶν, γιὰ νὰ κοιτάζουν καλύτερα. Μαῦρες καὶ ἄσπρες μουριές γεμάτες ὄριμα μοῦρα ἔστεκῶταν ἄλλες χαμηλὲς χαμηλὲς καὶ μικρές, ἄλλες ἀψηλές, καὶ πολυφύλλες σὰν βασιλιάδες τῶν μπουστανιῶν. Ὁ Λαμπῆς ἤξερε μὲ τί τρόπο νὰ τίς τινάζῃ χωρὶς νὰ γίνεται πολὺς κρότος καὶ νὰ ρίχνῃ κάτω στὸ χῶμα τὰ ὄριμα μοῦρα. Γιὰ νὰ χορτάσῃ τὴν πείνα του ἔφαγε ἀπ' αὐτὰ καὶ ὅτι ἄλλο μπόρεσε νὰ κλέψῃ στὸ δρόμο.

Ἐτσι περπάτησε περισσότερο ἀπὸ δυὸ ὥρες καὶ ἔφτασε μπρὸς στὸ βαθὺ πηγάδι, ποῦ οἱ ἀγωγιᾶτες ἔλεγαν πῶς βρῖσκεται στὸ μισὸ δρόμο τοῦ Ἀσπροχωριοῦ. Ὁ δρόμος ἀνηφόριζε καὶ ἄρχιζε νὰ φαίνεται καὶ τὸ χωριὸ ὀλόκληρο χτισμένο στὰ πόδια τοῦ βουνοῦ ἀψηλὰ ἀπὸ τὴν πεδιάδα. Ἀπ' αὐτὸ τὸ πηγάδι γνῶριζε ὁ Λαμπῆς πῶς ἄρχιζε ν' ἀλλάζῃ ὁ ἀέρας καὶ ν' ἀλαφραίνῃ μοιάζοντας λίγο λίγο μὲ τὸ βουνήσιο ἀέρα τοῦ Ἀσπροχωριοῦ. Γι' αὐτὸ ὁ στρατοκόπος ἄρχισε ν' ἀναπνέῃ μὲ πιὸ πολλὴ δύναμις ἀνοίγοντας τὰ πνεμόνια. Στὸ πηγάδι αὐτὸ ἔστεκῶταν πάντοτε οἱ ἀγωγιᾶτες νὰ ποτίζουν τ' ἄλογά των, καὶ οἱ φύλακες τῶν μπαξέδων γιὰ νὰ ξεδιψάσουν. Τὸ κεφάλι τοῦ Λαμπῆ ἔκαιε ἀπὸ τὸ χτύπημα τοῦ ἡλιοῦ καὶ τῆς ζάλης. Ἐβρεξε τὰ μνηγγια του καὶ τὸ κεφάλι καὶ ἐδρόσισε τὴ ξερὴ του γλῶσσα. Ὑστερα στάθηκε κάτω ἀπὸ ἕνα δέντρο νὰ ξαποστάσῃ, ὅμως γρήγορα πάλι ξαναπῆρε τὸ δρόμο. Ἡ στρατὰ ὀλοένα τώρα ἀνηφόριζε. Στὰ σύνορα τῶν περβολιῶν ἔβλεπε μεγάλες καρυδιές καὶ συκιές. Ὁ Λαμπῆς τίς ἔβλεπε καὶ παράξενες συλλογές γεννιῶταν μέσα του. Εἶχε ἀκουστὰ πῶς μποροῦσε ἀνάλαφρα νὰ καθίστηκαν καὶ νὰ κοιμηθῆ κάτω ἀπὸ τὸν ἡσικιο φλαμουριᾶς, πεύκου καὶ πλατανιοῦ ἀκόμα, χωρὶς νὰ πάθῃ τίποτα, ὄχι ὅμως καὶ στὸν ἡσικιο καρυδιάς ἢ συκιᾶς

χωρίς ν' ἀρωστήση ἢ νὰ πεθάνῃ ἴσως. Τώρα τοῦ ἐρχῶταν νὰ μπῆ κρυφὰ στὰ μποστάνια νὰ ξαπλωθῆ κάτω ἀπὸ τοὺς μαύρους ἐκείνους ἡσκίους, ὡς ὅτου νὰ τὸν βρῆ ἡ ἀρρώστια, νὰ τὸν βαραίνῃ ἐκεῖ καὶ νὰ τοῦ κλείσῃ τὰ μάτια. Καὶ κοίταξε τὰ μεγάλα κορμιά τῶν καρυδιῶν. Ἐακολούθησε πάλι νὰ περπατῆ. Πέρασε ἀπὸ ἓνα στενὸ δρόμο μὲ πέτρες μυτερὲς καὶ κοφτερές. Ἦταν ἡ ξερὴ κοίτη τοῦ χειμάρρου ποῦ κατέβαινε τὸ χειμῶνα ὀρητικὸς ἀπὸ τὴν ἀνηφορία. Ἀπὸ τὶς δυὸ μεριὲς στὶς ὄχθες πρασίνιζαν ἀψηλές δάφνες ἀνακατωμένες μὲ πουρνάρια. Ἀξαφνα φάνηκε καθαρά τ' Ἀσπροχώρι. Ἐπρεπε ὅμως ὁ Λαμπῆς ν' ἀνεβῆ καὶ τὸν ἀνήφορο τῶν ποδιῶν τοῦ βουνοῦ. Τὸν ἀνέβηκε σκυφτός. Δυὸ κρυσταλλένιες βρύσες ἔτρεχαν ἔμπρὸς στὴν εἴσοδο τοῦ χωριοῦ χύνοντας τὸ φημισμένο σ' ὄλα τὰ γειτονικά χωριά νερό τους. Ὁ στρατοκόπος τράβηξε τὸν ὀλόσιο δρόμο. Ἐκεῖ σιμὰ ἦταν τὸ πετρόχτιστο παλιὸ γεφύρι, ποῦ ἔνωε τὶς δυὸ πλευρὲς μιᾶς μακρυᾶς βαθυᾶς χαράδρας. Ἐκεῖ σιμὰ ὁ Λαμπῆς σταμάτησε. Κοίταξε τὰ πόδια του τὰ αἱματωμένα ἀπὸ τὶς πέτρες καὶ τ' ἀγκάθια καὶ τὰ σκούπισε μὲ τὰ βυσινια ἰουλοῦδια μιᾶς ἀψηλῆς μολόχας. Ὑστερα ἔρριξε μιὰ ματιὰ στὸ βουνό. Ἐνας τσομπάνης κατέβαινε ἀπὸ τὴν ἀψηλὴ πλαγιά μὲ τὰ γίδια καὶ τὰ πρόβατά του, ποῦ ὁ κρότος τῶν κουδουνιῶν τους ἐρχῶταν ὡς τ' αὐτιά του Λαμπῆ, ποῦ ἐβόιζαν. Κατόπι κοίταξε κάτω στὴν πεδιάδα. Τὸ χωριὸ του μόλις φαινόταν κατάμακρο. Ὅμως οὔτε σιδηροδρομικὴ γραμμὴ οὔτε τίποτα. Τώρα ἡ Περμάχω ἐκεῖ μακρὰ, κοντὰ στὴ θάλασσα ποῦ γιάλιζε θὰ γλυκομιλοῦσε εὐτυχισμένη μὲ τὸν ἀρραβωνιαστικὸ της. Τὸ Λαμπῆ ὅμως ποιὸς νὰ τὸν συλλογιστῆ; Ἴσως τὸ βράδυ ὅταν θὰ νύχτωνε πιά ἡ μάνα του, ποῦ δὲν θὰ ἤξερε ποῦ βρισκῶταν ὁ γιὸς της, θὰ ἔτρεχε στοὺς δρόμους φωνάζοντάς τον καὶ θὰ ρωτοῦσε τοὺς δουλευτάδες ποῦ θὰ κατέβαιναν ἀπὸ τοὺς μπαξέδες. Ὅμως ἐκεῖνος τὴν ὥρα αὐτὴ θὰ ἦταν ξαπλωμένος κάτω ἀπ' τὸ γιοφύρι αὐτό, ὅπου εἶχε ἀποφασίσει νὰ περάσῃ τὴ νύχτα μόνος καὶ ἔρημος τρέμοντας ἀπὸ τὰ ξωτικά καὶ τὰ ἡσκιώματα. Τότε ἓνας κόμπος ἀνέβηκε στὸ λαιμό του. Ὁ Λαμπῆς ἄρχισε νὰ κλαίῃ, καὶ τὰ δάκρυά του, ποῦ ἔπεφταν κεντερὰ τὰ ρουφοῦσε ἀπληστα τὸ ξερὸ χῶμα.

5

Ὁ Λαμπῆς ξαναγύρισε στὸ χωριὸ δύο μέρες ὕστερα ἀπὸ τὸ φευγιό του, λιγνὸς καὶ ἀποκαμωμένος μὲ μάτια κομμένα ἀπὸ τὴν ἀγρύπνια καὶ τὸν κόπο. Ἐμεινε κλεισμένος στὸ καλύβι του. Ἐκεῖνη τὴν Κυριακὴ θὰ γινώτανε πιά ὁ γάμος. Ἡ Περμάχω ὅλη χαρὰ γυροῦσε ἀπὸ σπῆτι σὲ σπῆτι νὰ ξεσπάσῃ τὴν εὐτυχία της. Ὁ Ἀντώνης μέρες πολεμοῦσε νὰ συνεννοηθῆ μὲ τὴν σιδηροδρομικὴ διεύθυνση στὴν Πόλη γιὰ νὰ μὴ δουλέψῃ μὲ ἄδεια. Τὴν ἡμέρα ἐκεῖνη ὅμως ἀνάμεσα στὰ συμβούλια καὶ στὶς σκέψεις δὲν ἤφταν καιρὸ νὰ τοῦ δώσουν ἀπάντηση. Γι' αὐτὸ ἀπὸ τὸ πρωὶ ἦταν στὴ βάρδια. Στὸ ἀναμεταξὺ τοῦ περάσματος δυὸ τραίνων ἔτρεχε νὰ ρίξῃ μιὰ ματιὰ καὶ πάλι ξαναγυροῦσε. Ἡ Περμάχω ντύθηκε τὰ νυφικά της καὶ ὁ ἀρραβωνιασι-

κὸς ἔβαλε τὸ μαῦρο καινούριο του σακκάκι, τὸ σιδερωμένο φαρδύ του πανταλόνι, τὰ γιεμενιά του καὶ μιὰ ἄσπρη γραβάτα στὸ χαμηλὸ γαικά του. Πρὸς τὸ βράδυ ὁ Πάτερ Τιμόθεος μπῆκε στὸ σπῆτι γιὰ νὰ κάμῃ τὸ γάμο. Ἡ πόρτα ἦταν ἀνοικτὴ γιὰ νὰ μπαίνῃ καὶ νὰ βγαίνῃ ὅποιος θέλει, καὶ ἓνας σωρὸς παιδιὰ ἀπ' ἔξω περιμέναν ἀκούοντας τὶς ψαλμωδίες καὶ βλέποντας τὰ κερὰ ἀναμένα. Ὅταν τελείωσε ὁ γάμος οἱ περισσότεροὶ περνοῦσαν καὶ βλεπόντας τὰ κερὰ ἀναμένα. Ὅταν τελείωσε ὁ γάμος οἱ περισσότεροι περνοῦσαν καὶ βλεπόντας τὰ κερὰ ἀναμένα. Ὅταν τελείωσε ὁ γάμος οἱ περισσότεροι περνοῦσαν καὶ βλεπόντας τὰ κερὰ ἀναμένα. Ὅταν τελείωσε ὁ γάμος οἱ περισσότεροι περνοῦσαν καὶ βλεπόντας τὰ κερὰ ἀναμένα. Ὅταν τελείωσε ὁ γάμος οἱ περισσότεροι περνοῦσαν καὶ βλεπόντας τὰ κερὰ ἀναμένα.

Ἡ νύχτα εἶχε προχωρήσει σὰν φάνηκε νὰ κατεβαίνῃ ἀπ' τὸ καλύβι του ὁ Λαμπῆς. Τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ συννεφοσκέπαστο μόλις φώτιζε τοὺς στενοὺς δρόμους. Τὰ περισσότερα σπῆτια ἦταν σκοτεινὰ. Ὁ Λαμπῆς προχωροῦσε ἀργὰ χωρὶς νὰ ξέρῃ ποῦ πηγαίνει. Περιπλανήθηκε ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ὕστερα ἔφτασε μπρὸς στὸ σπῆτι τοῦ Ἀντώνη. Ὁλόκληρο ἦταν φωτισμένο. Κρύφτηκε μὲς τὸ σκοτάδι γιὰ ν' ἀκούσῃ καὶ νὰ βλέπῃ, ἂν θὰ μπορούσε. Ἐνας ἀνακατωμένος θόρυβος ἀπ' ὀμιλίες καὶ φωνὲς ἐρχότανε ἀπὸ μέσα. Μὲ τὰ μάτια ὄξω ἀπὸ τὶς κόγχες ἔβλεπε. Πίσω ἀπὸ τοὺς τοῦλινους μερνετέδες περνοῦσαν σκιὲς ποῦ μπορούσε καὶ νὰ τὶς μισογνωρίσῃ. Εἶδε καὶ τὴν Περμάχω νὰ περνοδιαβαίνῃ μὲ τὰ λουλούδια στὰ μαλλιά της καὶ τὸ ἄσπρο της νυφικό. Κάτι τότε πάτησε βαρὺ τὸ κεφάλι του καὶ σὰν ἓνα χέρι ἄγνωστο τοῦ ἔσφιγγε δυνατὰ τὸν λαιμὸ νὰ τὸν στραγγουλίσῃ. Ὅμως δὲ χόρταινε νὰ βλέπῃ. Ὅλες οἱ δυνάμεις του συγκεντρώθηκαν στὰ μάτια.

Τραγοῦδια ἄρχισαν λίγο λίγο ν' ἀκούονται ἀπὸ ἀντρίκιες καὶ γυναικείες φωνές, ὕστερα ἀντήχησε καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Ἀντώνη, ποῦ εἶχε φαίνεται θυμηθῆ κανένα μανὲ ἀπὸ τὰ νιάτα του.

Τῶνα μου χέρι στὴ φωτιά καὶ τ' ἄλλο στὸ μαχαῖρι

ἢ νὰ σφαχτῶ, ἢ νὰ καῶ, ἢ νὰ σὲ κάμω ταῖρι.

Ἡ φωνὴ ἔβγαινε βαρὺ ἐρρινὴ καὶ δυνατὴ, καὶ οἱ στίχοι ἀνακατωνόνταν μὲ πολλὰ ἄχ! Ἡ ἄλλη παρέα κρατοῦσε τὸ ἴσο. Τὸ κεφάλι τοῦ Λαμπῆ πῆγαινε νὰ φύγῃ. Ἦταν ἀδύνατο νὰ σταθῆ στὰ πόδια, καὶ κάθισε στὸ σκαλοπάτι τοῦ ἀντικρινοῦ σπιτιοῦ. Πόση ὥρα ἔμεινε ἐκεῖ μὲ τὰ μάτια καρφωμένα στὰ φωτισμένα παράθυρα; Δὲν ἤξερε οὔτε ὁ ἴδιος. Σηκώθηκε ἄξαφνα ἀλλοφρονῶντας. Μάζεψε τὶς στερνές του δυνάμεις καὶ ἄρχισε νὰ τρέχῃ. Βγῆκε ἔξω ἀπ' τὸ χωριὸ καὶ πῆρε τὸ δρόμο τῆς βάρδιας. Οἱ βάρταχοι ἔξαπλοῦσαν τὴ μονότονη συναυλία τους, οἱ ἀκτίνες τοῦ φεγγαριοῦ, ποῦ εἶχε προβάλλει ἀπ' τὰ σύννεφα, ἔπεφταν ἀπάνω στὰ σκοτεινὰ δέντρα τοῦ ἐλαιῶνα. Καὶ ὁ Λαμπῆς ἔτρεχε λαχανιασμένος. Ὁ ἰδρὸς ποτάμι ἔτρεχε ἀπ' ὄλο του τὸ σῶμα καὶ τὸ κούτελο καὶ ἐχυνῶταν κατὰ γῆς. Ἀγχομαχοῦσε. Πολλὲς φορὲς κλονίστηκε νὰ πέσῃ σκοκουντουφλῶντας σὲ πέτρες καὶ παλιὲς ρίζες δέντρων. Ποῦ ἦταν ἡ βάρδια; Τὴν ἀνακάλυψε τέλος. Κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ φάνηκε σὰν μιὰ μεγάλη σκιὰ ξαπλωμένη στὸ κάμπο. Ἡ πόρτα ἦταν ἀνοικτὴ. Ὁ Ἀντώνης στὴ βιά του εἶχε ξεχάσει νὰ κλείσῃ, καὶ τὸ φα-

νάρι ήταν αναμμένο κι άκουμπισμένο στο έδαφος. Ὁ Λαμπῆς ἔσκούντησε μὲ φόβο τῆ θύρα. Οἱ ρεζέδες ἔτριξαν παράξενα, μέσα στὴ σιωπῆ. Πῆρε τὸ χαμηλὸ σκαμνὶ καὶ κάθισε. Ἦσυχία τριγύρω μεγάλη. Μερικὰ ἄστρα τρεμόσβηναν στὸν οὐρανό. Ἄπ' τ' ἀκρογιάλι ἔρχονταν ἀδιάκοπα καὶ μονότονα τὸ μουρμούρισμα τῶν ἀδύνατων κυμάτων, ποὶ ξεψυχοῦσαν ἐκεῖ σκουνηγμένα ἀπὸ τὸ σιγανὸ φύσημα τοῦ μαΐστρου. Ὁ Λαμπῆς ἀκούμπησε στὰ δυὸ χέρια τὸ μέτωπο καὶ τοὺς ἀγκῶνες στὰ γόνατα. Τί ἄχαρη καὶ βασανισμένη ζωὴ εἶχε περάσει, ἀπ' ὅτου ἄρχισε νὰ θυμᾶται, ὡς τὴ στιγμὴ αὐτῆ, ποῦ καθοῦνταν ἀποσταμένος στὸ σκαμνὶ ἐκεῖνο. Ἄ! ἦταν ἀκριβὸ τὸ ψωμὶ ποῦ ἔτρωγε ξερό! Πόσος κόπος χρειαζόταν γιὰ νὰ κερδιστῆ. Ἄπὸ παιδὶ εἶχε μεγαλώσει χωρὶς πατέρα, βρισμένος ἀπὸ τὴ μάννα του, διωχμένος ἀπ' τοὺς χωριανούς του, γελασμένος κι ἀδικημένος. Τὰ χέρια του εἶχαν ρόζους χοντροὺς ἀπ' τὴ σκαπάνη καὶ τὴν ἀξίνα κι ἡ ράχη του κάλους ἀπὸ τὰ βαρυνὰ φορτιὰ ποῦ κουβαλοῦσε. Εἶχε χύσει ποτάμια ἰδρώτα στὴ δουλειὰ ἀπὸ τὴν αὐγὴ ἕως τὴ νύχτα. Κι ἡ δουλειὰ τοῦ εἶχε γίνεи πιὸ βαρυνὰ γιατί δὲν εἶδε οὔτε ἓνα συμπόνιο, οὔτε μιὰ γλυκὰ λέξη. Εἶχε ζήσει πεινῶντας καὶ κρυώνοντας. Τί ἄλλο καλὸ εἶχε ἰδεῖ ἕως τὰ τότε; Οἱ μόνες γλυκὲς του στιγμὲς ἦταν, ὅταν μιλοῦσε μὲ τὴν Περμάχω. Τότε μόνο τ' αὐτιά του εἶχαν γλυκαθῆ ἀπὸ συμπαιθητικὴ λαλιὰ καὶ τὰ μάτια του εἶδαν ὄψη νὰ τοῦ χαμογελᾷ μὲ καλοσύνη.

Κομμάτια μποροῦσε νὰ κοπῆ τότε γιὰ νὰ τὴν εὐχαριστήσῃ καὶ νὰ τῆς δείξῃ τὴν καρδιά του, ποῦ σπαρταροῦσε γιὰ αὐτὴν. Ἄχ! ἐκεῖνη τὴ μέρα ποῦ τὴν εἶχεν εὔρει στοὺς κάμπους! Τὴν θυμῶτανε στιγμὴ—στιγμὴ τὴν εὐτυχημένη ἐκεῖνη τὴ μέρα. Εἶχεν ἀγγίξει τὸ σκισμένο ποκάμισό του τὸ λερωμένο ἀπὸ τὸν κόπο καὶ κάματο. Καὶ τὸ ποκάμισο ἐκεῖνο τὸ φοροῦσε τώρα βρεγμένο μὲ τὰ δάκρυά του. Ὑστερα στὸ κατέβασμα τῆς σκάλας τοῦ ἀγίασματος εἶχε ἀκούμπησει ἀλαφρὰ σὰν περιστέρι στὸν ὄμο ἐκεῖνο, ποῦ μόνο ξύλα καὶ βάρη ἦταν μαθημένος νὰ σηκῶνῃ. Ναι ἐκεῖνο τὸ χεράκι μὲ τὸ ἀγγισμά του μονάχα μποροῦσε νὰ γιάνῃ τὰ ἔγνη τῶν πληγῶν, καὶ νὰ μαλακώσῃ τὸ βασανισμένο δέρμα. Ὑστερα τῆς εἶχε δώσει νερὸ ἀπὸ τὸ ἀγίασμα καὶ στὸ ἴδιο μέρος, ποῦ εἶχαν ἀκούμπησει τὰ δικὰ της χεῖλια, τὰ κόκκινα σὰν αἱμοσιάτης, εἶχε βάλει καὶ κείνος τὸ σκονισμένο καὶ ξερὸ ἀπὸ τὴν ὀδοπορία στόμα του. Πῶς βάσταξε ὕστερα ἡ καρδιά του καὶ πότισε τὶς ρίζες τῶν πλατανιῶν μὲ τὸ νερὸ ἐκεῖνο! Πῶς δὲν τὸ πῆρε μαζί του νὰ τὸ κρύψῃ, νὰ βρέξῃ κάποτε τὸ κούτελό του ὅταν ἡ λαῦρα τῆς καρδιάς του τὸν ἔκανε νὰ καίῃ δλόκληρος σὰν φωτιά. Καὶ τώρα κατέβαινε ἀπ' τὴν ψυχὴ του ἓνας πόνος, ποῦ ἔκανε τὰ χεῖλια του νὰ εἶναι πικρὰ σὰ φαρυμάκι. Πότε θὰ ἔβλεπε πιά τὴν Περμάχω; Τὴν ἄλλη μέρα ὁ ἄντρας τῆς θὰ τὴν ἔπαιρνε μακριὰ. Εἶχε ἀκούσει πῶς εἶχε παραγγείλει καὶ τ' ἀμάξι. Ὑστερα τί ἔμενε πιά στὸ χωριὸ γιὰ τὸ Λαμπῆ παρέξ πῖσσα καὶ σκοτάδι.

Τὸ ἀδιάκοπο χτύπημα τῶν κυμάτων στ' ἀκρογιάλι δυναμωμένο ἀπὸ τὸ φύσημα τοῦ μαΐστρου ποῦ ὀλοένα φρεσκάριζε τοῦ συνώδευε μὲ μονότονη

μελωδία τὶς θλιβερὲς σκέψεις. Ὁ Λαμπῆς σήκωσε τὰ μάτια ἄξαφνα ὁ σιμοτινὸς πλατανὸς φάνηκε σὰν νᾶρχιζε στὶς ἀδύνατες ἀχτίδες τοῦ φεγγαριοῦ νὰ παίρῃν παράξενη ὄψη, ἔλεγε πῶς ἔζωντάνευε καὶ κινιῶταν. Τὸ ἴδιο κι ὀλόκληρη ἡ βάρδια. Κοίταξε καλὰ μὲ τὰ μάτια τενωμένα. Τίποτα δὲν ἦταν. Τοῦ φαίνονταν ὁμως πῶς περνοῦσαν σκιὲς ἔμπροσθὲ του ποῦ ἔβγαιναν κι ἔχάνονταν μὲς τὸν ἑλαιῶνα. Κάποτες ἄκουε κρότους καὶ τριξίματα, κάτι σὰν ἀναστεναγμοὺς βαθυοὺς ποῦ ἔρχονταν μακριάθε. Νὰ μὴν ἦταν τὰ ξωτικά τοῦ ἑλαιῶνα, ποῦ ἔρχονταν νὰ πιάσουν τὸ χορὸ τους; Σηκώθηκε, περπάτηξε ἀπάνω κάτω μὲ βήματα μεγάλα. Ὁ νοῦς του πήγαινε νὰ φύγῃ. Ἄκουσε καλύτερα. Τίποτε μαυρίλα κι ἡσυχία. Στάθηκε. Ἡ καρδιά του χτυποῦσε δυνατὰ σὰ σφυρί. Ὑστερα τοῦ φάνηκε πῶς ὁ ἑλαιῶνας ἄρχισε δλόκληρος νὰ κινῆται. Τὰ δέντρα προχωροῦσαν σὰν στρατιῶτες στὴ γραμμὴ, ἴσια ἀπάνω του, παίρνοντας τὸν κατηφορικὸ δρόμο, τὴν ἴδια στιγμὴ κι οἱ τηλεγραφικοὶ στῦλοι σὰν γίγαντες μὲ τὰ χέρια ἀπλωμένα ἄρχισαν νὰ προχωροῦν κι αὐτοί. Ἴσια, ὀλοένα. Ποῦ νὰ κρυφτῆ; Νά! ἔρχονταν. Ἐπλησίαζαν. Ὁ Λαμπῆς ἄρχισε νὰ χαμηλώνῃ καὶ νὰ ὀπισθοχωρῆ. Κι οἱ στῦλοι ὀλοένα πήγαιναν ἔμπρός. Ἄξαφνα μιὰ στριγγῆ, μακρυνὴ σφυριγματιὰ, ἔτάραξε τὴ γαλήνη τῆς νύχτας. Μιὰ ἀστραπὴ τότε τοῦ φώτισε τὸ νοῦ. Ἦταν τὸ τελευταῖο φορτηγὸ τραῖνο, ποῦ θὰ περνοῦσε. Ὁ Λαμπῆς ἄρχισε νὰ τρέμῃ σὰν φύλλο. Ποῦ ἦταν ὁ Ἄντωνης; Ἐτρέξε ἄλλοφρονῶντας στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου καὶ μ' ὄλη τὴ δύναμη, ποῦ εἶχε, φώναξε μὲ τὴ δύσληπτη καὶ βραδύγλωσση λαλιὰ του.

— Ἄντῶ . . . νη! Ἄντωνῆ! . . . τὸ τραῖνο!

Ἡ νυχτερινὴ ἠχὴ ἀντιλάλησε τὴν τελευταία συλλαβὴ, κόφτωντας τὴν τρομερὴ ἠρεμία. Κανένας δὲν ἀκούστηκε νὰ ἔρχεται. Ἡ σφυριγματιὰ ἀκούστηκε ἄλλη μιὰ φορὰ σμιώτερα, μακριὰ καὶ συρμένη σὰν παράπονο μέσα στὸ σκοτάδι. Τὸ κεφάλι τοῦ Λαμπῆ γυροῦσε. Μπήκε στὴ βάρδια κι ἄναψε τὸ σινιάλο. Βγήκε ἀμέσως ἔξω, μόλις μπορῶντας νὰ σταθῆ στὰ πόδια. Σὲ λίγο φάνηκε τὸ τραῖνο μὲ φοβερὸ κρότο καὶ φουήματα, φωτίζοντας μὲ τὰ μπροστινὰ κατακόκκινα φανάρια τὴ σιδερένια γραμμὴ μὲ αἷμα. Στὰ μάτια τοῦ Λαμπῆ τὰ φανάρια ἐκεῖνα ἐχόρευαν κυκλικὸ ἀδιάκοπο χορὸ μὲ δίχως κέντρο. Τὰ φουήματα τοῦ τραίνου τὸν περεχοῦσαν μὲ ἰδρώτα κρῦο ἀπὸ τὴν κορυφὴ ὡς τὰ νύχια. Πλησίασε τὴ γραμμὴ καὶ σήκωσε ἀψηλὰ τὸ σινιάλο ὅσο τοῦ ἔφταναν τὰ χέρια. Τὰ πόδια του δὲν τὸν κρατοῦσαν πιά καὶ τὸ τραῖνο εἶχε φτάσει μπρὸς του σὰ θηρίο. Ἄξαφνα ὁ κόσμος χάθηκε μπρὸς στὸ Λαμπῆ, τὰ μάτια του ἐκλείσαν κι ἔπεσε. Οἱ τροχοὶ τοῦ τραίνου πέρασαν ἀπ' ἐπάνω του.

Τότε στὴ γωνιά τοῦ δρόμου ποῦ ἀδύνατο τότε φώτιζε τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ φάνηκε ὁ Ἄντωνης σὰν τρολλὸς φωνάζοντας:

— Χάθηκα! χάθηκα! Κι ἔτρεχε ξεπνεμένος καὶ λαχανιασμένος.

Ἐφτασε στὴ βάρδια καὶ στὸ φῶς τοῦ φαναριοῦ, ποῦ ἔλαμπε κίτρινο

σάν ἄρρωστο μάτι, εἶδε τὸν κομματιασμένο Λαμπῆ καὶ τὸ σπασμένο σινιάλο. Ὑστερα, κρατῶντας μὲ τὰ δυὸ χέρια τὸ κούτελο, γιὰ νὰ μὴν τοῦ φύγει ὁ νοῦς, γύρισε κι ἀτένισε βαθυὰ μὲς τὴν πεδιάδα τὰ κόκκινα ὀπίθια φανάρια τοῦ τραίνου, ποῦ προσπαθοῦσε νὰ σταματήσει.

ΠΟΛΗ 1913

ΑΝΤΩΝΗΣ ΑΚΡΟΘΑΛΑΣΣΙΤΗΣ

OSCAR WILDE

ΠΕΖΑ ΠΟΙΗΜΑΤΩ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ

Ἦτανε νύχτα κι Ἐκεῖνος ἦτανε μόνος.

Καὶ εἶδε πολὺ μακρὰ τὰ τεῖχη μιᾶς πολιτείας στρογγυλῆς, καὶ πῆγε πρὸς τὴν πολιτείαν.

Κι ὅταν πῆγε κοντὰ ἄκουσε μέσα στὴν πολιτεία τὸ ποδοβολητὸ τῆς χαρᾶς, καὶ τὸ γέλιο ἀπὸ τὸ στόμα τῆς Εὐθυμίας, καὶ τὸν ἠχερὸ θόρυβο πολλῶν λαούτων.

Καὶ χτύπησε τὴν Πύλη, καὶ κάποιος ἀπὸ τοὺς φύλακας τοῦ ἀνοίξε. Καὶ εἶδε ἓνα σπίτι μαρμάρينو, ποῦ εἶχε στὴν εἴσοδο ὠραῖες μαρμάρινες κολόνες. Στὶς κολόνες ἦτανε κρεμασμένες γιρλάντες, κι ἀπὸ μέσα κι ἀπ' ὄξω ὑπῆρχανε δαυλοὶ ἀπὸ κέδρο. Καὶ μπῆκε μέσα στὸ σπίτι. Καὶ ὅταν πέρασε μέσα ἀπὸ τὴν αἴθουσα τῆ χαλκηδόνια καὶ τὴν αἴθουσα τὴν ἰάσπινη κι ἔφτασε στὴ μακρὰ αἴθουσα τῶν συμποσίων, εἶδε πλαγιασμένο, πάνω σ' ἓνα πορφυρὸ ἀνάκλιτρο, κάποιον, ποῦ τὰ μαλλιά του ἦτανε στεφανωμένα μὲ τριαντάφυλλα βυσσινὰ καὶ τὰ χεῖλια του ἦτανε ἄλικα ἀπὸ κρασί.

Καὶ πῆγε ἀπὸ πίσω του καὶ τὸν ἄγγιξε στὸν ὤμο καὶ τοῦ εἶπε : «Γιατί ζῆς ἔτσι ;» Κι ὁ νέος γύρισε, καὶ ἀναγνώρισε Ἐκεῖνον κι ἀποκρίθηκε καὶ εἶπε : «Μὰ μιὰ φορὰ ἤμουνα λεπρὸς καὶ μὲ γιάτρες, πῶς ἄλλοιῶς θὰ ζοῦσα ;»

Κι Ἐκεῖνος βγήκε ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ πῆγε πάλι στὸ δρόμο. Κι ὕστερα ἀπὸ λίγο εἶδε κάποιαν, ποῦ στὸ πρόσωπο φοροῦσε ψιμμύθιο, κι ἡ ρόμπα τῆς ἦτανε χρωματιστή, κι εἶχε στὰ πόδια τῆς δέσει μαργαριτάρια, καὶ ξοπίσω τῆς ἦρθεν ἀργά, σάν κυνηγός, ἓνας νέος ντυμένος μὲ μαντύα δίχρωμο.

Τώρα τὸ πρόσωπο τῆς γυναίκας ἦτανε σάν τὸ ὠραῖο πρόσωπο ἑνὸς εἰδωλου καὶ τὰ μάτια τοῦ νέου ἦτανε λαμπερὰ ἀπὸ σαρκικὴ ἀποθυμία.

Κι Ἐκεῖνος ἀκολούθησε τὸ νέο μὲ βῆμα ἀπαλὸ κι ἄγγιξε τὸ χέρι του καὶ τοῦ εἶπε : «Γιατί κοιτάξεις ἔτσι αὐτὴ τὴ γυναῖκα ;» Κι ὁ νέος γύρισε

καὶ ἀναγνώρισε Ἐκεῖνον καὶ τοῦ εἶπε : «Μὰ μιὰ φορὰ ἤμουνα τυφλὸς καὶ μοῦδωσες τὴν ὄραση, τί ἄλλο θὰ κοιτάζα ;»

Κι Ἐκεῖνος ἔτρεξε ὀμπρὸς κι ἄγγιξε τὴ χρωματιστὴ ρόμπα τῆς γυναίκας καὶ τῆς εἶπε : «Δὲν ὑπάρχει ἄλλος δρόμος ν' ἀκολουθήη κανεὶς ἔξω ἀπὸ τὸ δρόμο τῆς ἁμαρτίας ;»

Κι ἡ γυναῖκα γύρισε κι ἀναγνώρισε Ἐκεῖνον καὶ γέλασε καὶ τοῦ εἶπε : «Μὰ μοῦ συγχώρησες τὶς ἁμαρτίες μου κι ὁ δρόμος αὐτὸς εἶναι ἓνας δρόμος εὐχάριστος.»

Κι Ἐκεῖνος βγήκεν ὄξω ἀπὸ τὴν πολιτεία.

Κι ὅταν εἶχε βγεῖ ὄξω ἀπὸ τὴν πολιτεία εἶδε στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου ἓνα νέο, ποῦ θρηνοῦσε. Καὶ πῆγε κοντὰ του κι ἄγγιξε τοὺς μακροὺς πλόκαμους τῶν μαλλιῶν του καὶ τοῦ εἶπε : «Γιατί θρηνεῖς ;»

Κι ὁ νέος γύρισε τὰ μάτια του ἐπάνω κι ἀναγνώρισε Ἐκεῖνον κι ἀποκρίθηκε καὶ εἶπε : «Μὰ μιὰ φορὰ ἤμουνα νεκρὸς κι ἀπὸ τὸ θάνατο μὲ ἀνάστησες. Τί θᾶκανα ἄλλο, παρὰ νὰ θρηνωῶ ;»

ΠΟΛΗ

ΔΗΜ. ΣΤΑΥΡΟΥ

Edgar Allan Poe

ΤΟ ΑΥΓΟΥΛΑΤΟ ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ

«Ἡ μετάφραση ἀφιερώνεται τῆς ὠραίας
μου φίλης Betty Bassette»

Ἦ ἔπαυλη, ὅπου μὲ τὴ βία πιὸ πολὺ παρὰ μὲ τὴν ἄδεια κανενὸς μ' εἶχε μπάσει ὁ δοῦλος μου, ἔτσι πούμουν πληγωμένος ἀπελπιστικά, νὰ περάσω μιὰ βραδυὰ στὸν καθάριον ἀέρα, ἦτανε μιὰ ἀπ' τὶς σωριαστὲς οἰκοδομὲς ἐκεῖνες, ποῦ σοῦ παρασταίνουνε στὸ νοῦ τὴ μελαγχολία, τὸ σκότος καὶ τὸ μεγαλεῖο ἀνάκατα, καὶ ποῦ τόσον καιρὸ μαυροτηρούσαν μέσα στ' Ἀπλένινα, πραγματικὲς κι δλόιδιες μὲ κείνες, ποῦ φαντάζεται ἡ κ. Radcliffe. Ὅπως φαίνονταν, τὴν εἶχαν ἀφήσει οἱ νοικοκυραῖοι τῆς προσωρινὰ καὶ τότε γρήγορα. Στρωθῆκαμε σ' ἓνα ἀπ' τὰ μικρότερα κι ἀπ' τὰ λιγότερο λαμπροστολίστα ἀπαρτιωμένα τῆς. Σ' ἓνα παράμερο πυργὶ τοῦ παλατιοῦ. Τὰ στολίδια του ἦτανε πλούσια, μὰ ραγισμένα, ρετιασμένα κι ἀρχαῖα. Στους τοίχους του ἦτανε κρεμασμένα κεντητὰ κοβόρια, καὶ τοὺς στολίζανε πολύμορφα καὶ μύρια οἰκοσημολογικὰ τρόπαια μαζί μὲ πάμπολλες εἰκόνες νεώτερης πνοῆς, μέσα σὲ κορνίζες χρυσαφένιες ἀράπικης κοσμηματογραφίας. Αὐτὲς οἱ εἰκόνες κρέμουνταν στους τοίχους καὶ στὶς μικρογωνιὲς ποῦ χετ' ἀπαρτιωμένο πολλές, ἔτσι ἀλλόκοτη πού τανε ἡ ἀρχιτεκτονικὴ του—καί, μπορεῖ, σάν ποῦ μὲ λαφροκάτεχε delirium, γι ἀφτὸ ἴσως, μοῦ κίνησαν τὴν

περιέργεια· έτσι ποῦ πα τοῦ Πέντρον νὰ κλείσῃ τὰ βαρῆὰ κανάτια τῆς κάμεράς μου—ἀφοῦ τανε καὶ νύχτα—ν’ ἀνάψῃ τὰ κερὰ ἐνὸς ἀψηλοῦ λυχνοστάτη, ποῦ στέκουνταν κοντὰ στὸ κρεββάτι μου, στὸ κεφάλι μου δίπλα, καὶ ν’ ἀπλώσῃ πέρα ὡς πέρα τὶς μαυροβελουδένιες, κροσσωτὲς κουρτίνες, ποῦ σκέπαζαν ὀλόκληρο τὸ κρεββάτι. Τὰ θέλησα ὅλα τοῦτα γιὰ νὰ μπόραγα νὰ ξεποστᾶσω, ἀν’ ὄχι κοιμᾶμενος, τουλάχιστο, πότε μὲ στοχασμούς μου πάνου στὶς εἰκόνες, πότε διαβάζοντας ἕνα μικρὸ τόμο ποῦ χε βρεθῆ πάνου στὸ μαξιλάρι καὶ ποῦ, κατὰ τὴν ἐπικεφαλίδα του, ἔγραφε κρίσεις γιὰ τὶς εἰκόνες κὶ ἔλεγε τὰ ἱστορικά τους.

Πολλή, πολλὴν ὥρα διάβαζα—καὶ μ’ εὐσέβεια καὶ μ’ ἀφοσίωση κοιτοῦσα. Γοργὰ καὶ δοξασμένα πετούσαν μακρὰ οἱ ὄρες, κὶ ἔγινε μεσονύχτι. Κεῖ ποῦ στέκουνταν ὁ λυχνοστάτης μὲ πείραζε, καὶ μὲ δυσκολία ἀπλώνοντας τὸ χέρι μου—δὲν ἤθελα νὰ χαλάσω τὸν ὕπνο τοῦ ὑπάλληλου μου—τόνε μετακίνησα ἔτσι ποῦ νὰ ρίχνῃ τὶς ἀχτίδες του ὀλόγιομα πάνου στὸ βιβλίο. Μὰ ἡ μετακίνηση τούτη ἔφερε κὶ ἕνα ἀποτέλεσμα ἀνεπέντεχο: Οἱ ἀχτίδες τῶν κεριῶν, ποῦ τανε ἀμπόλλα, πέσανε πάνου σὲ μιὰ γωνιά τῆς κάμερας, κρυμμένη ὡς τότε μέσα στὴ σκιά ἐνὸς ἀπ’ τοὺς στύλους τοῦ κρεββατιοῦ. Ἔτσι δὲ εἶδα ὀλοφώτιστη μιὰν εἰκόνα ἀπαρατήρητη πρίν. Ἦτανε τὸ πορτραῖτο μιᾶς νέας κόρης, ποῦ μόλις ἔφτανε γυναίκα. Τὴν κοίταξα τὴν εἰκόνα ὀλόγοργα κὶ ἔκλεισα ἀπὲ τὰ μάτια μου. Γιατί τό κανα αὐτὸ καλὰ—καλὰ δὲν τὸ κατάλαβα στὴν ἀρχὴ οὔτε ἀτὸς μου. Μὰ ἐνῶ τὰ βλέφαρά μου ἦτανε ἔτσι κλειστά, ἐσάλιζα στὸ νοῦ μου γιὰ τὸ λόγο, ποῦ τὰ χα κλείσει. Ἦτανε μιὰ ψυχόρμητη κίνηση, γιὰ νὰ βεβαιωθῶ πῶς δὲ μὲ γελούσαν τὰ μάτια μου, γιὰ νὰ κερδίσω καιρὸ νὰ σκεπτῶ—νὰ γαληνέσω καὶ νὰ ὑποτάξω τὴ φαντασία μου γιὰ ἕνα σοβαρότερο καὶ βεβαιότερο κοίταμα. Σὲ λίγες στιγμὲς ξανακοίταξα προσηλωμένα τὴν εἰκόνα.

Ὅτι ἔβλεπα τούτη τὴ φορὰ καλὰ δὲ μποροῦσα, κὶ οὔτε ποῦ θελα, νὰν τ’ ἀμφιβάλω. Γιατί ἡ πρώτη λάψη τῶν κεριῶν πάνου σὲ κείνη τὴν εἰκόνα ἔμοιαζε νὰ σκορπίζῃ τὴν ὄνειρώδικη νάρκωση, ποῦ μὲ λαφροκάτεχε καὶ νὰ μὲ τινάζῃ παρευτὺς στὸν ξύπνο.

Τὸ πορτραῖτο αὐτό, λοιπόν, ὅπως εἶπαμε παραπάνου, ἦτανε μιᾶς νέας κόρης. Τὸ κεφάλι τῆς μόνο κὶ οἱ νῶμοι τῆς φτιασμένοι, ὅπως λένε τεχνικά, vignette, πάρα—πολὺ σὰν τὸ εἶδος τῶν κεφαλιῶν, ποῦ τανε ἡ ἀγάπη τοῦ Sully. Τὰ μπράτσα, ὁ κόρφος κὶ ἀκόμα κὶ οἱ ἄκρες τῶν ἀχτιδατῶν μιλλιῶν ἔσβηναν βαθμηδιστὰ κὶ ἀνεπαίσθητα μέσα σὲ μιὰν ἀόριστη ἀλλὰ βαθυὰ σκιά ποῦ ἀποτελοῦσε τὸ φόντο τοῦ ὄλου. Ἡ κορνίζα ἦτανε ἀγούλατη, πλουσιοχρῶστη, καὶ γραμμωμένη σὲ Μαυρητανικὴ ζωγραφικὴ. Τίποτε πιὸ ἀξιοθάμαστο δὲ μποροῦσα νὰ φανταστῶ. Μὰ ἤμουνα βέβαιος πῶς δὲν ἦτανε οὔτε ἡ ἔχτελεση τοῦ ἔργου, οὔτε ἡ ἀθάνατη ὁμορφιά τῆς εἰδῆς ποῦ μ’ εἶχε συνεπάρει τόσο ξαφνικὰ καὶ τόσο δριμυτικά. Πολὺ ὀλιγώτερο μποροῦσε νὰ ταν, ποῦ ἡ φαντασία μου, ξιπασμένη ἀπ’ τὸ μισαποκοίμισμά της, θάρρεψε τὸ κεφάλι γιὰ ζωντανὸ πρόσωπο. Ἐνοιῶσα μονομιᾶς ὅτι οἱ ἰδιότη-

τες τῆς ζωγραφίᾳς, τοῦ βινιέττου, καὶ τῆς κορνίζας μοῦ διώξαν αὐτὴ τὴν ἰδέα. Ἐχοντας τὴ συλλογὴ μου σοβαρὰ πάνου σ’ αὐτὲς τὶς ἐντυπώσεις, ἔμεινα ὡς μιὰν ὥρα, ἴσως, μιὰ καθησμένος πάνου στὸ κρεββάτι, μιὰ ξαπλωμένος, μὲ τὸ βλέμμα μου καρφωμένο πάνου στὸ πορτραῖτο. Στὰ στερνά, ἱκανοποιημένος μὲ τὸ ἀληθινὸ μυστικὸ τοῦ ἀποτελεσμάτου του, ἔπεσα στὸ κρεββάτι. Ἡ μαγεία τῆς εἰκόνας ἦτανε στὴ ζωντανὴ ἔκφραση, ποῦ στὴν ἀρχὴ μὲ ξάφνισε, καὶ τελειωτικὰ μὲ παραζάλισε, μὲ ὑπόταξε, μὲ τρώμαξε. Μὲ φόβο βαθύτατο, ποῦ προξενεῖ ὁ θαυμασμός, τράβηξα τὸ λυχνοστάτη στὴν πρώτη του θέση. Μιὰ κὶ ἔλειπεν ἔτσι ἡ αἰτία τῆς ταραχῆς μου, πῆρα μ’ ἀγωνία καὶ λαχτάρια τὸν τόμο ποῦ ἔκρινε τὶς εἰκόνες κὶ ἔλεγε τὰ ἱστορικά τους. Βρῆκα τὴ σελίδα ποῦ γραφε γιὰ τὸ ἀγούλατο πορτραῖτο κὶ ἀνάγνωσα τοῦτα τ’ ἀόριστα καὶ τὰ παράξενα λόγια π’ ἀκολουθοῦν: «Ἦταν αὐτὴ μιὰ κορασιά ὁμορφότατη—πεντάμορφη, κὶ ὅσο ἦτανε χαριτωμένη ἄλλο τόσο ἦτανε πασίχαρη. Κὶ ἦταν κακιὰ ἡ ὥρα ποῦ τὸν πρωτόειδε, καὶ τὸν ἀγάπησε, καὶ τὸν παντρεύτηκε τὸ ζωγράφου. Ἐκεῖνος—περιπάθεια ὄλος, ὄλος μελέτη, ὀλόστυφος καὶ μὲ μιὰ νυφοῦλα πιά γιὰ τὴν τέχνη του. Ἦταν μιὰ κορασιά ἐκεῖνη ὁμορφότατη—πεντάμορφη, κὶ ὅσο ἦτανε χαριτωμένη ἄλλο τόσο ἦτανε πασίχαρη—φῶς ὄλη καὶ χαμόγελο, καὶ παιχιδάρα σὰν τὰ λαφάκια ἀγάπαγε, καὶ καλοσύνη χάριζε στὸ καθετὶς. Ἐμίσαγε τὴν τέχνη μόνο ποῦ τῆς ἦταν ἀνταγωνιστής. Ἐτρώμαξε τὸ χρομοπίνακα μονάχα καὶ τὶς βροῦτσες κὶ ὄλα τ’ ἄλλα τὰ κακόβουλα ἰνστρουμέντα ποῦ τῆς ἔστερουσαν τῆς ἀγάπης τῆς τὰ κάλλη. Ἦτανε ἔτσι σπάραγμα γιὰ τὴν ὁμορφὴ κυροῦλα τ’ ἀκουσμα πῶς ὁ πόθος τοῦ ζωγράφου τῆς ἦταν νὰ ζωγράφιζε καὶ τὴ νιά του τὴ νυφοῦλα. Μὰ ἦταν ταπεινὴ ἡ ὁμορφοῦλα καὶ πειθαρχικὴ, κὶ ἔκατσε ἀπαλότατα πολλὲς βδομάδες μὲς στὴν ὀλοσκότεινη τοῦ πυργιοῦ τὴν κάμερα, ὅπου στάλαζε τὸ φῶς πάνου στὸ ὠχρὸ τὸ κανναβάτσο πάνουθε μονάχα. Μὰ ὁ ζωγράφος λαχταροῦσε δόξες μὲ τὸ ἔργο του, ποῦ τὸ δούλεβε ὄρες κὶ ὄρες καὶ ὀλημερίς. Κὶ ἦταν ὄλος περιπάθεια, κὶ ἀγριος, κακότροπος ὁ κύρης, ὅπου χάνουνταν σὲ ὄνειρα· ἔτσι, ποῦ δὲν ἤθελε νὰ ἰδῆ πῶς τὸ φῶς ποῦ νεκρικὰ ἔτσι, κὶ ἔτσι φασματένια, ἔπεφτε μέσα στὸ ἀπόμερο κείνο πυργί, μάραινε τὴν γειὰ καὶ τὴν ψυχὴ τῆς γυναικός του, ποῦ ἔβλεπά τὴν ὄλοι ἐκεῖ, ἔξον αὐτός, νὰ σβῆνῃ. Ὡς τόσο ἐκεῖνη χαμογέλαγε ὀλοένα, ἀπαρᾶπὸνετα, τί εἶδε ποῦ ὁ ζωγράφος «ποῦ ταν πολυξάκουστος» ἀπολάβαινε ὀλοθερμα κὶ ὀλοφλογισμένα τὸ ἔργο του, κὶ ἐργαζότανε νυχτοήμερα, γιὰ νὰ ζωγραφίσῃ τὴν ποῦ τὸν ἀγάπαγε ὀλόψυχα, μὰ ποῦ μέρα τὴν ἡμέρα ἔχανε τὰ πλούμια τῆς καὶ τὴ ζωὴ τῆς. Καὶ τῷ ὄντι, ὅσοι βλέπαν τὸ πορτραῖτο γιὰ τὴν ὁμοιότη του κρυφομιλούσαν σὰ γιὰ θάμα μέγα, κὶ ἐμελέτα ὁ θαυμασμός τους τὴ μεγαλοσύνη τοῦ ζωγράφου, μὰ καὶ τὴν ἀγάπη του γιὰ κείνη ποῦ ζωγράφιζε, ἔτσι ἀνυπερέτρητα, τέλεια. Ὅμως στὰ στερνά, ὡς ἐτέλειωνε τὸ ἔργο, ἔκλεισεν ἡ πόρτα τοῦ πυργιοῦ γιὰ ὄλους· τί ὁ ζωγράφος εἶχεν ἀγριέψει ἀπ’ τὸ φλογερὸ τὸν πόθο τοῦ ἔργου του, κὶ ἔγερνε τὰ μάτια του ἀπ’ τὴν εἰκόνα σπάνια, ἀκόμα καὶ γιὰ νὰ κοιτάξῃ μοναχὰ τὴ μορφὴ τῆς γυναι-

κός του. Καὶ δὲν ἤθελε νὰ κατιλάβῃ πῶς τὰ λαφροχρώματα πὸν ἄπλων πα στὴν εἰκόνα ἐρροφιούνταν ἀπ' τὰ μάγουλα τῆς Πανωραίας του. Καὶ σὰν πέρασαν πολλές βδομάδες, κι ἔμεινε πιά λίγο γιὰ τὸ τέλεμα, μία πινελιά πάνου στὸ στόμα, λαφροχρωματιὰ καμμιά πίνου στὸ μάτι, τῆς κυρούλας ἢ ψυχῆ ἐρτερουγίσε ξανά, σὰν τὴ φλόγα πρὶν νὰ σβήσῃ. Ἐούρθη τότε ἢ πινελιά, κι ἐπροστέθη τὸ λαφρόχρωμα· καί, γιὰ μιὰ στιγμή, στάθηκε ὁ ζωγράφος μαγεμένος μπρὸς στὸ ἔργο πού χεν ἐργαστή· κι ὕστερα, ὡς ἐτήραγεν ἀκόμα, τοῦ ρθε ἀγράδα, καὶ τὸν ἔπιασε τρεμοῦλα, καὶ κεραυνοχτυπημένος σάμπως, κρᾶζοντας φωναχτερά· «τοῦτο εἶναι ζωή, μὰ ζωὴ ἀληθινή» γύρισε ξαφνικὰ νὰ ἰδῆ καὶ τὴν ἀγαπημένη του.

— Ἦταν πεθαμένη. . .

ΠΟΛΗ

ΣΤΑΥΡΟΣ ΜΑΥΡΟΘΑΛΑΣΣΙΤΗΣ

M. ΓΟΡΚΥ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΦΟΥΡΤΟΥΝΟΜΑΝΤΗ

ΠΕΖΟ ΠΟΙΗΜΑ

— Στὴ ψαρή θάλασσα ἔπὸ πάνω, τὰ σύννεφα συνάζει ὁ ἀέρας.

— Περήφανα κι ὀρηκτικὰ πετάει, ἀνάμεσα πέλαγο καὶ σύννεφα ὁ μάντης τῆς φουρτούνας, πὸν μοιάζει μαῦρο κεραυνό.

— Κι ἀγγίζοντας τὰ κύματα, μὲ τὸ γερό του τὸ φτερό, κρώζει πετώντας σὰν σαίττα πρὸς τὰ ὕψη.

— Καὶ μὲς τὸν τολμηρὸ κρωγμὸ του, τὰ σύννεφα νοιώθουν τὴ χαρά.

— Μὲς τὸν κρωγμὸν αὐτόνε, εἶν' ἢ ἀναμονὴ τῆς μπόρας τῆς μεγάλης.

— Τῆς ὀργῆς τὴ δύναμη, καὶ τοῦ πάθους τὴ φλόγα, καὶ τὴν πεποίθησι στὴ νίκη νοιώθουν τὰ μαῦρα σύννεφα μέσα στὸ κρώξιμό του.

— Κι οἱ γλάροι, οἱ γλάροι οἱ δειλοί, στενάζουν μπροστὰ στῆς μπόρας τὸ προμήνυμα, στενάζουν καὶ κλωθογυρίζουν πᾶν' ἀπ' τὸ πλάτος τοῦ γιालοῦ, κ' εἶν' ἔτοιμοι νὰ κρύψουνε τὸν τρόμο τους, στὴ θύελλα μπροστά, πὸν κατεβαίνει.

— Κι οἱ κολυμπίδες, πὸν ἢ βροντὴ τοῦ κάθε χτύπου τις τρομάζει, στενάζουνε κι αὐτές, τί δὲν μποροῦν νὰ αἰσθανθοῦν καὶ νὰ φτάσουν στὸ ὕψος τῆς γλυκυᾶς ἀπόλαυσης, πὸν τῆς ζωῆς ὁ πόλεμος μᾶς προξενάει.

— Καὶ τὸ τρελλὸ τὸ λιπαρόχηνο, μὲς τοὺς γκρεμνοὺς κρύβει δειλὰ τις ψαχνές του τις σάρκες. . .

— Μόν' ὁ περήφανος προμηνητῆς τῆς μπόρας πετάει μὲ ὀρηκτὴ καὶ τόλμη, πάνω ἀπ' τὰ ψαρά τοῦ πέλαγου ἀφρίσματα.

— Τὰ σύννεφα, ὄλο καὶ σκοτεινιάζοντας, στὴ θάλασσα ἀπάνω χαμηλώνουν, καὶ τραγουδώντας, μὲ ὀρηκτὰ τὰ κύματα χυμοῦνε πρὸς τὰ ὕψη, ἀγνάντια εἰς τὸν κεραυνό!

— Ἀστράφτει καὶ βρονταίει!

— Τὰ κύματα στενάζουνε, ἀφρίζοντας ἀπ' τὴν ὀργή, κ' ἐπίμονα παλεύοντας μὲ τὸν ἀγριωμέν' ἀέρα.

— Ἐνα κοπάδι κύματα ἀδράχνει ὁ ἀέρας μέσα στὴν ἀγκαλιά του καὶ πάνω στὴ μάνητά του μὲ φόρα τὰ πετάει στοὺς βράχους, σπάνοντας σὲ σκόνη καὶ ραντίσματα τοὺς σμαραγδένιους ὄγκους.

— Κι ὁ φουρτουνομάντης, σὰν τόξου δυνατοῦ σαίττα, σκίζει τὰ σύννεφα μὲ θάρρος, καὶ τοὺς ἀφροὺς τοῦ πέλαγου μὲ τὸ φτερό θολώνει.

— Νά τος! Σὰν δαίμονας κακός, περήφανος πετάει, δαίμονας μαῦρος τῆς φουρτούνας, γελώντας μιὰ κι ἀπὲ θρηνώοντας. . .

— Γελάει μὲ τὰ σύννεφα, κι ἀπ' τὴ χαρὰ του κλαίει. . .

— Μὲς' τὴν ὀργὴ τῶν κεραυνῶν, νοιώθει τὴν κούρασή τους, ὁ δαίμονας ὁ πονηρός, κι εἶναι βέβαιος πᾶς τὰ σύννεφα τὸν ἦλιο δὲν θὰ κρύψουν. Ὅχι δὲ θὰ τὸν κρύψουν!

— Φυσομανάει ὁ ἀέρας!

— Ἀστράφτει καὶ βρονταίει!

— Σὰν μαβυὰ φλόγα τῆς φωτιᾶς, κοπάδια σύννεφα ἀνάβουν, πᾶν' ἀπ' τοῦ πέλαγου τὴν ἄβυσσο, κι αὐτὸ τις σαίτιες τῶν κεραυνῶν ἀρπάζει καὶ μὲς τὰ βάθρα του τις σβήνει. . . .

— Σὰν φεΐδια πύρινα στριφογυρίζουν μιὰ, καὶ χάνουνταν μὲς' τὴν ἀγκάλη τοῦ πέλαγου τᾶντιφεγγίσματα τῶν ἀστροπελεκιώνε.

— Φουρτούνα! Γλήγορα ἔρχετ' ἢ φουρτούνα!

— Ὁ τολμηρὸς προμηνητῆς τῆς εἶναι, πὸν ἀνάμεσο στοὺς κεραυνούς, περήφανα πετάει, πᾶν' ἀπ' τὸ πλάτος τοῦ γιालοῦ, πὸν μὲ ὀρηκτὴ μουγκρίζει.

— Τῆς νίκης τῆς μεγάλης, εἶν' ὁ προφήτης πὸν φωνάζει:

— Ἄς βροντοῦνε πιὸ δυνατὰ οἱ κεραυνοί! Πιὸ ἄγρια ἄς ἔρθῃ ἢ φουρτούνα!

ΝΙΚΟΣ ΚΑΣΤΡΙΝΟΣ

ΠΕΖΟΙ ΡΥΘΜΟΙ

Τὰ τελευταῖα «Γράμματα» δημοσιεύσανε μερικὰ πεζὰ ποιήματα τοῦ κ. Ζ. Παπαντωνίου, παρμένα ἀπὸ τὴ «Νέα Ζωή». ἀναδημοσιεύουμε κ' ἐμεῖς γιὰ τοὺς ἀναγνώστες μας αὐτό, πὸν ἔχει τὸν τίτλο: Ὁ Μοιραῖος.

Τὸ πρῶτο φιλὶ πού μοῦ χάρισε, τὸ πήρανε τὰ χεῖλια τοῦ ἀλλουνοῦ, πού θάρθη.

Στὸ πρῶτο τῆς ἀγκάλιασμα, ἔτριξε γλυκὰ τὸ κορμὶ τοῦ ἀλλουνοῦ, πού θάρθη.

Τὰ χεῖλη της, ποῦ κρυφομίλισαν στὰ πρῶτα μου τριαντάφυλλα, εἶπαν εὐχαριστῶ σ' ἐκεῖνον, ποῦ θάρθη.

Μοῦλεγε σ' ἀγαπῶ κι ὁ λόγος της ἔφρευγε μαζὺ μὲ τὰ χελιδόνια, τόπους καὶ καιροὺς σ' ἐκεῖνον, ποῦ θάρθη.

Μὲ περίμενε ν ὄρες κι εἶχεν ἀγωνία γιὰ κεῖνον, ποῦ ἀργεῖ.

Οἱ δυὸ μας περπατούσαμε στὸ φεγγάρι κι οἱ ἦσκιοι μας ἦταν τρεῖς . . .

"Ὡ μελλούμενε! ὦ μοιραῖε! ποῦ ξεκίνησες, ποῦ δὲ θὰ χάσης ποτὲ τὸ δρόμο, ποῦ φτάνεις, σὲ βλέπω, σὲ γνωρίζω, εἶσαι κοντά, ἀκούω τὰ βήμιατά σου ἀπάνω στὰ πεθαμένα βήματά μου, εἶσαι στὴν πόρτα· καλῶς νάρθῃς!

Φεύγω κι ἕναν καιρὸ ποῦ θὰ διηγηθοῦμε μαζὺ παλιὰς καὶ μάταιες ἱστορίες τοῦτο τὸ τραγοῦδι θὰ μοῦ τὸ ξαναπῆς.

"ΡΙΜΕΣ ΚΑΙ ΡΥΘΜΟΙ,

Μὲ τὸν τίτλον αὐτὸν βγῆκαν σὲ κομψότατο τόμο τὰ ποιήματα τοῦ συμπολίτη ποιητῆ κ. Ὁμ. Μπεκέ. Ὁ τόμος αὐτὸς περιέχει ποιήματα διαφόρων ἐξειλίξεων τοῦ ποιητῆ καὶ ἀποτελεῖ γεγονός γιὰ τὴν πόλη μας, ὅπου ἡ φιλολογικὴ ἐργασία εἶνε ἀρίστη καὶ σπάνια.

Γιὰ τοὺς ἀναγνώστες μας ἀναδημοσιεύομε τὰ παρακάτω δύο ὥραια σοννέτα.

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

"Ἐλα στ' αὐλάκι τὸ νωπὸ π' ἔχ' ἡ βροχούλα σκάφει·
βρῆκε τὸ δρόμο καὶ κυλᾷ τὸ δάκρυ τῆς πηγῆς.
Κι ὅταν ὁ πόθος ὁ γλυκὸς τὰ χεῖλη μας ἀνάψῃ,
θὰ σβήσουνε τὸ ξάναμμα τῆς ἁγίας μας πληγῆς.

Στὴν ὄψη σου μαράθθηκαν τὰ ρόδα τῆς αὐγῆς,
καὶ τὰ βαρῶνά μου βλέφαρα τᾶχ' ἡ ἀγρύπνια κάψει.
Τί θὰ γενοῦμε, σκέψου το, μεθαῖριο, σὰν πάψῃ
ὁ ἥλιος νᾶναι κεραστῆς καὶ μεθυσμέν' ἡ γῆς;

Σὰν κάποιος πλούσιος ἀνθισῆς ἀδύνατα κλωνιά,
χλωμοὶ θὰ γύρουμε κι οἱ δυὸ στὴ βαροχειμωνιά,
κι ἀλλοίμονο σ' ὅποιον βρεθῆ τὸν ἄλλονα νὰ κλάψῃ!

"Ἐλα! νεκρὴ θὰ σὲ χαρῶ; θὰ μὲ χαρῆς νεκρό;
Βρῆκε τὸ δρόμο καὶ κυλᾷ τὸ δάκρυ τὸ πικρὸ
μέσα στ' αὐλάκι τὸ νωπὸ, ποῦ μ' ἔχει ὁ πόνος σκάφει.

ΣΤΗΝ ΠΛΑΓΙΑ

"Ὁρες ζουλεύω στὴ πλαγιά τὴ μοσκομυριστὴ
τὰ νιάτα τῆς ἀγράμπελης μὲς τὰ φιλιὰ τοῦ μπάτη.
Κ' ἡ ἔννοια μου ἡ καλογοριὰ σὲ καρτερᾷ γονατιστὴ
πάνω στὴν ὕστερη καμπή, ποῦ σταματᾷ τὸ μονοπάτι.

Κουράστηκα νὰ καρτερῶ πᾶ στὴν πλαγιά τὴ γελαστή.
Στέλλ' ἡ καρδιά μου δάκρυα στ' ἀνήσυχό μου μάτι.
"Ἐλα σὲ πρόλαβε ἡ νυχτιά! σὲ λίγο θὰ σβηστῆ
τὸ γιγαντένιο χρυσοκάντηλο μέσα στῆς Δύσης τὸ παλάτι.

Μὰ νά! σὲ βλέπω καὶ ριγῶ νὰ δρασκελᾷς τὴ χωραφιά,
γαμβλεποῦσα καὶ λευκή, σὰ μιὰ γραμμὴ ζωγραφιά,
πάνω στῆς ἡμερῆς νυχτιᾶς τὰ χρυσαφένια θάμψη.

Καὶ βγαίνοντας στὸν οὐρανὸ κι ἀπ' τ' ἀντικεφάλό σου ἀγνάντια,
μοῦ φαίνεται π' ὁ "Ἐσπερος μὲς στὰ μαλλιά σου λάμπει,
σὰ μαργαρίτ' ἀπὸ διαμάντια.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

· Η ΡΟΔΟΠΗ · ΤΡΑΓΩΔΙΑ Ν. ΠΟΡΙΩΤΗ

Ἡ νεοελληνικὴ φιλολογία πλουτίστηκε μὲ μιὰ νέα τραγωδία βγαλμένη ἀπὸ τὸ γνωστὸ δημοτικὸ τραγοῦδι τοῦ Μαυριανοῦ καὶ γραμμὴν, εἶναι ἀλήθεια μὲ πολὺ λυρισμὸ καὶ μὲ ἀναλαμπὲς τραγικῆς εἰρωνείας καὶ σύλληψης, ἀπὸ τὸν κ. Ν. Ποριώτη. Ὅ,τι αἱ μεταφράσεις ποῦ ὁ ἴδιος ἔκαμε ξένων δραμάτων ἐτηρέασαν τὸν κ. Ν. Ποριώτη εἶναι ἀλήθεια, ποῦ οὔτε ἡ ἐπιπόλαιη σχετικὴ κρίσις τοῦ Ρήγα Γκόλφη τυπωμένη στοῦ «Νουμᾶ», οὔτε ἡ στοχαστικώτερη κρίσις ποῦ ἔγραψε γιὰ τὴ «Χαραυγὴ» ὁ Μ. Κουντουράς, ὁ συγγραφέας τοῦ «Ἀρρωστοῦ» τόνισαν, ὅσον ἔπρεπε. Μὰ ὅτι ἡ ὑπόθεσις μποροῦσε νὰ γεννήσῃ μιὰ τραγωδία καὶ πῶς ὁ κ. Ν. Ποριώτης στὴ «Ροδόπη» τὸ κατόρθωσε, δὲν ἠμπορεῖς νὰ τὸ ἀμφισβητήσῃς.

Τὸ συμβολισμὸ τῶν ὀνομάτων, Ροδόπη λένε τὴν ἡρώϊνα καὶ Αἴμο τὸν ἀδελφὸ της, δὲν τὸν ἐννοοῦμε. Μόλα ταῦτα ἡ τραγωδία γραμμὴν σὲ ἐνδεκασυλλάβους στίχους εἶναι ἀπὸ τὰ τελειότερα ἔργα ποῦ γράφησαν μὲ ὑπόθεσις παρμένη ἀπὸ τὰ δημοτικὰ τραγοῦδια. Συστήνομε τὸ ἔργο στοὺς ἀναγνώστες μας καὶ συγχαίρομε εὐκρινὰ τὸν κ. Ν. Ποριώτη γιὰ τὴν τραγωδίαν καὶ στὸν ἐπόμενον ἀριθμὸ τῶν «Παπύρων» θὰ δημοσιεῦθῃ εἰδικὴ μελέτη συνεργάτη μας γιὰ τὸ ἔργο αὐτό, ποῦ ἀξίζει καλύτερη μνεῖα παρ' ὅση μπορεῖ νὰ γίνῃ στὶς Σημειώσεις αὐτές.

·Η ΔΟΥΛΑ· — Β. ΗΛΙΑΔΗ

Δὲ θάμμοιαζε καλοβασισμένη ἢ ἀντιγωνία στὴν ἰδέα ὅτι κείνο ποῦ χρειάζεται ὀλόφρωτα, καὶ κυριώτατα, γιὰ νὰ πλεχθῆ ἓνα ὠραῖο ἔργο εἶναι τὸ γνήσιο—σὲ—σκοπὸ κι ἢ καλοσυνειδησία. Ἀπολυτώτερα μιλώντας κανεῖς, καὶ πλατύτερα, μιὰ χαρὰ θὰ μπορούσε νὰ ὑποστηρίξῃ πὸς δὲ χτίζονται τὰ ὠραῖα παλάτια, ὅταν δὲν εἶναι ὁ πόθος τοῦ χτίστη ἀγνή του κι ἀμόλευτή του ἐσωτερικὴ ἀνάγκη. Χρειάζεται ὁ βαθύτερος πόνος, ἢ δυνατώτερη λαχτάρα, ἢ βαθύτερη ἐπίγνωση—στοχασμὸς ἀκριβομετρητῆς χρειάζεται—γιὰ νὰ πλασθῆ ἡ ἀπόφαση, καὶ νὰ γίνῃ ἡ ἀρχή, γιὰ δημιουργία καὶ παραγωγὴ ὠραῖα. Τὰ συνθηκολογήματα, τὰ λιγότερα βλέμματα, τ' ἀνυποψιάρικα πλασίματα εἶναι σημάδια παιδιάτικου, ρηχοῦ στοχασμοῦ γιὰ τὰ πνευματικά. Κεῖνοι ποῦ διποῦν γιὰ χειροκροτήματα, γιὰ λίγη αἴσθηση νὰ κάνουν στον κόσμον, λιγοήμερο θόρυβο νὰ δημιουργήσουν, κείνοι μονάχα καταθαροῦν στὰ πρῶτα τους θαρρέματα.

Ἄλλὰ δὲ θάξιζε, μοῦ φαίνεται, ν' ἀπλωθῶ καὶ σὲ καθορισμοὺς γιὰ μιὰ μικρὴ προσπάθεια, ὅπως εἶναι τὸ μονόπρακτο δράμα τοῦ κ. Β. Ἡλιάδου ποῦ παίχτηκε ἀπ' τὸ θίασο Ρ. Νίκα—Φίρστ—Λεπενιώτη στίς 19 τοῦ τελευταίου μηνὸς τῆς περασμένης χρονιάς.

Κάλλιο νὰ τοῦλεγα πιὸ ξάστερα ὅτι δὲ φτάνει μονάχα ἢ καλοβουλία γιὰ νὰ γεννηθῆ μιὰ «Δούλα» τῆς προκοπῆς. Κι ὅσο καὶ ἂν κατέχῃ αὐτὸς τὰ στοιχεῖα τῆς φιλεργίας, ποῦ τοῦ τ' ἀναγνωρίζουμε, ἄλλο τόσο θὰ τότε θέλαμε καὶ μὲ καλωσύνη, ὅση χρειάζεται νὰ μᾶς χαρίσῃ τὸ δικαίωμα νὰ τοῦ παρατηρήσουμε πὸς ἢ «Δούλα» του εἶναι ἓνα βιασμένο πλάσμα, ἓνα ἀψυχολόγητο δημιούργημα.

Ἐννοεῖται ὅτι εἶναι ἀξιοσέβαστη ἢ ἀγανάκτησὴ του γιὰ τὴν ἀδικία ποῦ γίνεται στίς καλόκαρδες κορασιές μας. Μὰ ἄλλο τόσο μοιάζει παράξενος ὁ τρόπος ποῦ διάλεξεν ὁ κ. Ἡλιάδης νὰ τὴς ὑπερασπισθῆ: Μιὰ κόρη ποῦ τῆς ἔκλεψε τὰ ρόδα τῆς καὶ τὰ ρουμλῖνια τοῦ κορμιοῦ τῆς κάποιος, ποῦ τῆς ἦταν ἑραστής—ἢ ἡρωίδα. Ἔγινε τότε, ἢ κακομοίρα, δούλα—ἀλλοιῶς πὸς νὰ ζήσῃ; Κι ἔρχεται στὸ ἴδιο σπίτι, ποῦ δούλευε, ὁ κλέφτης τῆς ζωῆς τῆς, γιὰ νὰ ρεβωνιασθῆ τὴν κόρη τοῦ σπιτιοῦ. Ἀρχίζει, λοιπόν, ὁ καυγᾶς. Ἡ κόρη τοῦ σπιτιοῦ λείπει ὁ πατέρας κι αὐτὸς ἀπὸν ἀπὸ λίγην ὥρα πρὶν. Ἡ μάννα ἔχει πάγει στὸ πάνου πάτωμα, καὶ ἀφήνεται, φαίνεται, νὰ μαντευθῆ πὸς εἶναι κουφή. Φωνές, κλάματα, φοβερίσματα στὸ σαλόνι. Ποῦ νὰκούσῃ ἢ κυρία! Ὁ παλιὸς ξεμαυλιστῆς πάλι μοιάζει νάναι βλάκας: Δὲν τοῦ περνᾷ ἀπ' τὸ νοῦ νὰ φύγῃ τὴν ὥρα, ποῦ βλέπει τὴ δούλα ἀποφασισμένη νὰ τοῦ κἀνῃ δουλειές. Ἔτσι ἀρχίζουν οἱ ρητορισμοὶ κι οἱ ξεφτισμένοι λυγρισμοί. Κουραστικά, κουραστικά. Ἐπὶ τέλους, ἀφοῦ ἀκούμε τὴς γνώμες τοῦ κ. συγγραφέα ἀπ' τὸ στόμα τῆς δούλας—ὁ ξελογιαστῆς σχεδὸν δὲ μιλᾷ σαραταρᾷ μόνο—ὑστερα ἀπὸ γνωμικὲς φράσεις καὶ φορτικὲς περιπτώσεις, νάσου καὶ φουσκώνει τὸ μάλλωμα. Ἀκολουθεῖ πάλαιμα, ἀρχίζουν τὰ κουνδούνια νὰ χτυποῦν, σπάζουν τὰ τζάμια—ἢ δούλα γίνεται ἀναρχικὴ. Ἡ κυρία, ἐπὶ τέλους, ἀκούει ἀπὸ πάνου καὶ κατεβαίνει, ἔρχεται κι ὁ κύρης ἀπ' ὄξω, χυμοῦν στὸ σπίτι μέσα καὶ τοῦ δρόμου οἱ περαστικοὶ κι οἱ χασομέρηδες, μπαίνει κι ἓνας μεθυσμένος, κι εἰδῶ εἶναι κι ἢ «δέση» σὰ νὰ ποῦμε, τοῦ ἔργου. Ἐπειτα φτάνουν καὶ οἱ ἀστυνόμοι καὶ παίρνουν τὴ δούλα ξεσχισμένη καὶ παραδαρμένη ἀπὸ τὰ καταφρόνια καὶ τὴ . . . δρᾶση. Καὶ «πίπτει ἢ αὐλαία».

Ψεγαδιάσματα καὶ ρωτήματα κι ἀπαντήσεις δὲ μοῦ μοιάζει νὰ χρειάζονται. Θεοφάνερο: Ἔργο ἀσύνδετο ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος. Ἀσυμμάζευτη μορφή καὶ πολλὴ ἀνευλάβεια πρὸς τὴ ζωῆ.

Μὰ ἴσως νὰ μοῦ κατηγορηθῆ πὸς ἀπὸ κοντοβλεμιά καὶ θεωρητικὴ κακοφυχιά τ' ἄχω ἀραδιάσει ἔτσι τὰ λόγια μου. Αὐτὸ ὅμως δὲ θὰ μ' ἐμποδίσῃ νὰ τοῦ εἰπῶ μὲ

ἀγάπη κι ἀπὸ πεποίθησι τοῦ κ. Ἡλιάδῃ ὅτι, γιὰ νὰ ὑψωθῆ σὲ κάπως ὑποφερτὸ στουλόβατη, καλὰ θὰ κἀνῃ νὰ μὴ βιάζεται καὶ νὰ μὴν «ἀπατηῆ» ἀστήριχτα.

ΣΤ. ΜΑΥΡΟΘΑΛΑΣΣΙΤΗΣ

Ο ΡΕΤΖΑΗ ΕΚΡΕΜ ΒΕΗΣ

Στῆ 15 τοῦ περασμένου μηνὸς ἀπέθανε στὴν πόλη μας ὁ Ρετζαὴ Ἐκρέμ μπέης, ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους φιλολόγους τῆς Τουρκίας. Οἱ Τούρκοι συμπολίται μας τὸν ἐλάτρευαν καὶ γιὰ τὴς φιλελεύθερες ἀρχές του καὶ γιὰ τὸ ὠραῖο του ὕφος καὶ γιὰ τὰ δυνατὰ καλοφρασιμένα ἔργα του. Γεννήθηκε στὰ 1848 στὴν πόλη μας καὶ ἦταν μιὰ ξεχωριστὴ συμπαθητικὴ καὶ πολὺ εὐγενικὴ φυσιογνωμία.

Τὰ ἔργα του εἶναι πολλὰ καὶ ἔχουν ξεχωριστὰ ὑτέροχη θέση στὴν Τουρκικὴ φιλολογία. Διακρίνονται οἱ τόμοι τῶν ποιημάτων: «Ἡρωϊκὰ Τραγοῦδια» (Ἰαγιεῖ Σεσαῖρ) «Οἱ Ἀρμινίους» (Ζεμζεμέ) «Οἱ Σκέψεις» (Τεφεκιοῦρ) «Ἡ εὐγενικὴ φύσις» (Νιζάι) «Ἡ Ὁ Ἰσχυρὸς» (Πεζμουρντέ) «Ἡ Ἐνάρετη Γυναίκα» (Σαίμέ) καὶ «Οἱ μελωδίους» (Τακτιρ Ἐλχάν).

Ἐξὸν ἀπὸ τὰ ποιήματά του εἶχε μεταφράσει τὴν «Athalie» τοῦ Ρακίνα, τοὺς «Μύθους» τοῦ Λαφονταίν καὶ ἄλλα.

Ξεχωριστὴ ἐντύπωση προξενοῦν τὰ ποιήματα, ποῦ ἔγραψε στὸ θάνατο τῆς ἀγαπητῆς του κόρης, ὁ δὲ θάνατος τοῦ Ἐκρέμ μπέη ἀφήνει μεγάλο κενὸ στὴν τουρκικὴ φιλολογία.

ΜΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΙΣ ΣΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ

Στὸ Φιλολογικὸ Σύλλογον τῆς πόλης μας τὴν παραμονὴ τῶν Φώτων ἔγινε μιὰ συνεδρίασις ἐκπαιδευτικὴ, ὅπου καθηγητὲς καὶ διδάσκαλοι 3 ὄρες ἐπάνου—κάτου, συζήτησαν γιὰ τὸ ζήτημα, ποῖα πρέπει νὰ εἶναι τὰ ὄρια τῆς ὀρθογραφικῆς ἐμπειρίας τῶν μαθητῶν σὲ κάθε τάξη τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς.

Ὁ εισηγητῆς κ. Δ. Οἰκονομίδης κατὰστροφωσε φαρδύα πλατυὰ αὐτὰ τὰ δῆθεν ὄρια τῆς ἐμπειρίας ἢ καλύτερα ἀπειρίας, καὶ κατόπι ἔγινε μιὰ συζήτηση, ποῦ μπορούσε πολὺ καλὰ νὰ λειρῃ, γιὰτὶ ἀπόδειξε τὴ στενωκεφαλιά ὄλων, ποῦ ἔλαβαν μέρος σὲ πράγματα καὶ ἀνοφθέλεια καὶ ἀνεφάρμοστα, καὶ τὴν ἀμάθεια ἄλλων, ποῦ οὔτε τὸ θέμα κάτεχαν, οὔτε τοὺς ὄρους τοὺς καθιερωμένους καὶ ἀπὸ τὴν κοινότερη ψυχολογία, μολοντὶ μερικοὶ θέλησαν ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἄποψη νὰ πάρουν τὸ ζήτημα.

Φάνηκε πὸς ἀληθινὰ ἢ μέρη ποῦ συζητοῦσαν ἦταν μοναχὰ παραμονὴ τῶν Φώτων καὶ γι' αὐτὸ δὲν εἶχαν φωτισθῆ οἱ διαλεκτοὶ διαλεκτικοὶ σχολαστικοί, ποῦ δοκησίσοφα ἀποφθέγγουνταν μὲ ὄλο τὸ στόμφο γιὰ νὰ περάσῃ τὸ ὄνομά τους στὰ πραχτικὰ τοῦ Συλλόγου καὶ ἔπειτα στὸν τόπον τῶν ἀεροζοπανισμάτων, ποῦ εἶπαν, νὰ βάλουν ὅσα θὰ ὑπαγορεύουν στοὺς γραμματικὸς ὅτι τὰ εἶπαν, ἂν καὶ δὲν εἶπαν τίποτε, ἀπ' ὅσα δίδουν.

Αὐτὴ εἶναι παλιὰ δουλειὰ. Ἀπόδειξις ὅμως ὅτι δὲν εἶχαν τίποτε νὰ εἰποῦν καὶ ὅτι καλύτερα θὰ ἦταν νὰ μὴ ἀνοίγαν τὸ στόμα τους, εἶναι ὅτι τὰ συμπεράσματα τοῦ κ. εισηγητῆ ψηφίστηκαν μὲ «τὰς ἐξῆς τρομακτικὰς καὶ οὐσιώδεις, ἀλλαγὰς»: τὸ δεύτερον συμπέρασμα πέρασε τέταρτον: τὸ πρῶτον καὶ τρίτον ἐνόθησαν σὲ ἓνα: Καὶ ἓνα «οὔτε»—φρίξον «Ἦλιε—ἔγινε μῆτε, ἐπειδὴ προηγουμένως εἶχε ἓνα ὅπως «ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξηρῆται!»

Μέσα στὴν ὄλη ὁμόφωνη πολυθόρυβη ἀφασία ἰδεῶν ἀληθινῶν, κάποια ἀντίθεση παρατηρήθηκε στὴν πρότασι ποῦ ἔκαμε ἓνας γιὰ τὴν κατάργησι τῆς ψιλῆς, τῆς κορωνίδας καὶ τῶν τριῶν τόνων, πράγματα ποῦ ἄλλοτε τόσα καλὰ εἰπώθησαν ἀπὸ τὸ Βηλαρᾶ, τὸν Ἰσ. Σκυλίτση, τὸν Φαρδῦ καὶ ἄλλους. Ἄλλ' ἢ πρότασι—φυσικώτατα—καταπολεμήθηκε σὴν πολὺ ριζοσπαστικὴ, ἀναρρετικὴ, καταστρεπτικὴ γιὰ τὴ φυλὴ μας κλπ. κλπ. καὶ αὐτὸς ποῦ τὴν εἶπε ἀναγκάστηκε νὰ μὴ ἐπιμεῖνῃ πὸς πρέ-

πει να τεθῆ σὲ ψηφοφορία, μιὰ κι ὁ πρόεδρος τοῦ Συλλόγου «ὁ πολὺς κ. Γ. Ἀποστολίδης» ἤρε ποῦ ἐπειδὴ πρόκειται γιὰ ὀρθογραφία ἢ πρόταση γιὰ τὴν κατάργηση τῆς ψιλῆς καὶ τῶν τόνων δὲν εἶχε τὴ θέση της.

Ἀπορούμε μονάχα πῶς ὁ κ. πρόεδρος δὲ θυμῆθηκε καμιὰ παλιά, πολὺ παλιά του συνήθεια, ὄχι ἀπὸ τίς καλὲς βέβαια, καὶ δὲν ἔκαμε τὸ καλαμποῦρι : πῶς θὰ ἄφηνε δηλαδὴ νὰ τεθῆ ἡ πρόταση γιὰ τὴν κατάργηση, ἂν ἡ συζήτηση ἦταν γιὰ τὴν ἄνορθογραφία καὶ ὄχι γιὰ τὴν ὀρθογραφία.

M. K.

Η ἈΓΩΓΗ

Μὲ τὸν καινούργιο χρόνον καλοτυπωμένο, κομψὸ εἶδε τὸ φῶς καὶ ἓνα νέο—τὸ πρῶτο παιδαγωγικὸ—περιοδικὸ τῶν μερῶν μας, ποῦ βγάξει ὁ Διδασκ. Γυμναστ. Σύλλογος. Δὲν ἦρτε μόνο νὰ κλείσῃ κάποιο κενό, ποῦ χαρακτηρίζει τὸ εἶδος αὐτό. Ἀπὸ τὸ πρῶτό του φύλλο παρουσιάζεται μὲ πολλὰς ἀξιώσεις καὶ κατορθώνει νὰ τίς δικαιολογήσῃ.

Ἡ ὕλη του εἶναι διαλεχτὴ καὶ χρειάζεται κάποια προσπάθεια γιὰ νὰ βασταχθῆ στὸ ἴδιο ἐπίπεδο καὶ στὸ ἐξῆς καὶ νὰ βγαίῃ σὲ χρονικὰ διαστήματα συντομώτερα.

Πιστεύομε πῶς ἡ προσπάθεια αὐτὴ δὲν θὰ λείψῃ καὶ ἡ «Ἀγωγή» θὰ προκόψῃ ὅπως καὶ τὸ εὐχόμεσθε.

Μόνο, ἀπὸ τὴ γλῶσσα του φαίνεται, πῶς τὸ γράφουν δασκάλοι καὶ καθηγητές· κάποια ἀπλοποίησή της, θὰ ἦταν δυνατὴ ἀκόμα καὶ μέσα στὸ στενὸ κύκλο, ποῦ ἡ σχολαστικὴ ἀντίληψη τῶν πολλῶν καὶ τῶν καθαρευολόγων πνίγει κάθε ἰδέα καὶ κάθε φιλολογικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ προσπάθεια, ὅσο γενναία καὶ ἂν εἶναι.

Μιὰ καὶ εἶναι ἀκόμα ἔνωρις, ὅπως νομίζουν πολλοί, νὰ ἐξαπλωθῆ ἡ ἀληθινὴ γλῶσσα, αἱ προσπάθειες ἐκείνων, ποῦ νοιώθουν ὅτι κάτι ἔχουν μέσα τους, πρέπει νὰ κατατείνουν, πῶς νὰ γράφουν σὲ ὀλιγώτερο ψεύτικη γλῶσσα καὶ αὐτὸ πιστεύομε νὰ τὸ καταλάβουν στὸ τέλος οἱ συντάκτες καὶ ἐκδότες τῆς «Ἀγωγῆς».

M. K.

Η ΠΑΙΔΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ

Ἄ «Ἐκπαιδευτικὸς Ὅμιλος» τῆς Ἀθήνας ἄρχισε νὰ ἐκδίδῃ τὴν Παιδικὴν του Βιβλιοθήκην, δηλαδὴ Βιβλία γιὰ τὰ Ἑλληνόπουλλα, γραμμένα στὴ γλῶσσα τους.

Τὰ βιβλία αὐτὰ θὰ ἔχουν, γράφει ἡ σχετικὴ προκήρυξη, πάντα λογοτεχνικὴ ἀξία· γιατί μόνο ὅ,τι εἶναι ὁμορφὸ καὶ μὲ τέχνη γραμμένο μπορεῖ νὰ συγκινήσῃ τὸ παιδί, καὶ ἀξίζει νὰ τοῦ τὸ δώσωμε.

Ἐθὰ παίρνουν τὸ ὕλικό τους ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ ζωὴ, τὴ σημερινὴ καὶ τὴν περασμένη, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸ φυσικὸ κόσμον. Ἐτσι θὰ ζωντανέψουν γιὰ τὸ Ἑλληνόπουλλο ἔθνος καὶ φύση καὶ θὰ τὸ κάνουν νὰ νοιώσῃ καλύτερα τὴ θέση του τὴ σημασία του μέσα στὸ ἔθνος καὶ τὸν κόσμον.

Ἐθὰ εἶναι πρωτότυπες ἐλληνικὲς ἱστορίες ἢ καὶ ξένα κλασικὰ ἔργα σὲ μεταφράσεις καὶ διασκευές, ποῦ νὰ μποροῦν νὰ διαβαστοῦν μὲ ὠφέλεια ἀπὸ τὰ δικὰ μας παιδιά.

Ἐπεριττὸ νὰ προσθέσωμε πῶς τὰ βιβλία αὐτὰ θὰ εἶναι γραμμένα στὴ δημοτικὴ μας γλῶσσα καὶ ὄχι στὴν ἐπίσημη γλῶσσα τοῦ κράτους. Γιατὶ μόνο σὲ αὕτην εἶναι δυνατὸ νὰ νοιώσουν τὰ παιδιά μας καὶ ν' ἀγαπήσουν ὅ,τι διαβάζουν καὶ μόνο μὲ αὕτην μποροῦμε νὰ τοὺς δώσωμε ἀληθινὴ μόρφωση. Ἄφησε ποῦ δὲ βρισκεται ἔργον μὲ φιλολογικὴ σημασία, ποῦ νὰ εἶναι γραμμένο σὲ ἄλλη γλῶσσα ἀπὸ τὴ γλῶσσα τῆς ζωανῆς.

Ὡς τὰ τὸρα δικαιώνοντας τὸ πρόγραμμά του ὁ Ὅμιλος ἐτύπωσε τρία βιβλία: Τοῦ Γιάννη Βλαχογιάννη τὰ «Μεγάλα Χρόνια» τῆς κυρίας Π. Σ. Δέλτα «Γιὰ τὴν Πατρίδα» καὶ τοῦ κ. Α. Δελμούζου τὰ «Κοράλλια», μετάφραση.

Τὰ «Μεγάλα Χρόνια» περιέχουν δυὸ συλλογὰς διηγηματάκια τοῦ κ. Βλαχογιάννη, ποῦ καὶ ἄλλοτε τυπώθηκαν σὲ ξεχωριστὰ φυλλάδια (Σούλι, Ἄρματα) καὶ ἄλλες νεώτερες συλλογὰς καὶ διηγήματα, τὸ ὅλο 34 καὶ ἓνα μικρὸ παραμῦθι. Τὸ βιβλίον ἐρίζεται γιὰ παιδιά 13 χρονῶν καὶ ἐπάνω καὶ τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέα φανερώνει τὴ μεγάλη λογοτεχνικὴ του ἀξία.

Ἄ δεύτερος ἀριθμὸς εἶναι ἀνατύπωση χαριτωμένου ἔργου τῆς κυρίας Δέλτα ἐπιγράφεται «Γιὰ τὴν Πατρίδα» καὶ περιγράφει τὸν ἐνδέκατο αἰῶνα. Τὸ βιβλίον αὐτὸ ποῦ ἔχει καὶ συνέχεια τοὺς δυὸ τόμους «Στὸν Καιρὸ τοῦ Βουλγαροκτόνου» εἶναι γραμμένο ἀριστοτεχνικὰ ἀπὸ τὴν κυρία Δέλτα καὶ μαζὺ μὲ τὸ «Παραμῦθι χωρὶς Ὅνομα» καὶ τὴν «Καρδιά τῆς Βασιλοπούλας» ἀποτελοῦν μιὰ ἀληθινὴ βιβλιοθήκην γιὰ τὰ παιδιά, πολὺ διδακτικὴ καὶ ἀξιοσύστατη.

Τὸ τρίτον βιβλίον, ἓνα παραμῦθι ἀπὸ μεγάλη σειρά ἐπιστημονικῶν παραμυθιδῶν, ποῦ ξανοίγουν μὲ ἐνθουσιασμὸ τὸ φυσικὸν κόσμον στὰ παιδιά, τὰ διδάσκει κινῶντας τὸ αὐθόρμητον ἐνδιαφέρον, τὸ καλύτερον ὀρεκτικὸν μιᾶς ἐπιθυμητῆς γι' αὐτὰ καὶ ἀληθινῆς μαθήσεως, ἐπιγράφεται «Κοράλλια» καὶ ζωγραφίζει ἀριστοτεχνικὰ τὸν βίον τῶν ζωοφύτων αὐτῶν. Ἡ μετάφραση εἶναι καμωμένη ἀπὸ τὸν κ. Ἄλ. Δελμούζο, δηλ. εἶναι ἀριστοτεχνικὰ καμωμένη.

Ἐμεῖς συγχαίρομε τὸν Ἐκπαιδ. Ὅμιλον γιὰ τὰς ἐκδόσεις του καὶ περιμένομε νὰ ἐξακολουθήσῃ μὲ ἐπιμονὴν τὸ καλὸ ἔργον, ποῦ καταπιείστηκε.

M. K.

Η ΣΠΕΡΑΝΤΖΑ ΚΑΛΟ

Στὴν σάλα τῆς «Ὀνιδῶν» ἔδωκε στὴν πόλιν μας στὴ 10 τοῦ περασμένου μηνὸς μιὰ συναυλία ἢ Σπεράντζα Καλὸ μὲ ἓνα ἀπὸ τὰ καλλιτεχνικώτερα τῆς προγράμματα.

Ἡ φωνὴ καὶ ἡ τέχνη τῆς Σπεράντζας Καλὸ ἔχει κριθῆ τὸρα. Μὰ ἐκείνη τὴ βραδυὰ ἡ κ. Σπεράντζα δείχτηκε καὶ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τῆς ἀνώτερη καὶ τόσο ἔξοχη, ποῦ μόνο τὰ χειροκροτήματα, ὅσο καὶ ἐπανωτὰ καὶ ἂν ἦσαν, δὲν ἤμποροῦν νὰ ἐξωτερικεύσουν τί ἔνοιωσαν, ἔσοι εἶχαν τὴν εὐτυχία νὰ τὴν ἀκούσουν.

Ἐτσι ὑπέροχη δείχτηκε μέσα στὴν ὅλη ἀπολαυστικὴ ἀρμονία, προπάντων στὸ «Θρῆνον τῆς Πολωνίας» τοῦ Σοπὲν καὶ στὴ «Νανουρίστρα» τοῦ Γρίγ, καὶ τέλος στὴ «Γριὰ Ζωὴ» τοῦ Παλαμὰ τονισμένη ἀπὸ τὸν Γ. Καλομοίρη.

Συναδελφωμένες στὸ τραγοῦδι αὐτὸ συναντήθηκαν τρεῖς ἔξοχες καὶ μεγάλες μορφές δημοτικιστῶν, ὁ μεγάλος ποιητῆς, ὁ μεγάλος μουσικὸς καὶ ἡ μεγάλη τραγουδίστρια· καὶ γιὰ τοὺς τρεῖς τὰ χειροκροτήματα δέχτηκε ἡ μεγάλη τραγουδίστρια τόσο πολλὰ, ποῦ ξανατραγοῦδησε τὸ ὠραῖον κομμάτι.

Ἡ Σπεράντζα θὰ ξανάλθῃ σὲ λίγες μέρες στὴν πόλιν μας καὶ θὰ δώσῃ μιὰ δυὸ καλλιτεχνικὲς βραδυὰς στὸ «Βαριετέ».

M. K.

ΡΩΣΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἄπ' τὸν περσινὸν χρόνον ἡ Ρωσικὴ φιλολογία δὲν ἔχει δυστυχῶς νὰ μᾶς δεῖξῃ πολλὰ μεγάλα ἔργα ὅπως ἄλλες χρονιές. Τὰ περισσότερα φιλολογικὰ ἔργα εἶναι κοινωνικῆς φύσεως καὶ ἠθογραφικῆς. Ἄπ' αὐτὰ ἀναφέρομε χρονολογικῶς τὰ κυριώτερα.

Ἄ Μαξίμ Γόρκυ, ὁ ἀθάνατος αὐτὸς καλλιτέχνης, ἔγραψε ἓνα ἀρκετὰ βαθύ μυθιστόρημα μὲ τὸν τίτλον «Στὴ Ρωσία», ὅπου γυρίζει πάλι στὰ παλιὰ του θέματα, στοὺς ἀγαπημένους του «μποςνάκους».

Ἄ νέος συγγραφέας Α. Τσαπίγην στὸ ἔργον του «Τὸ ἄσπρο σπῆλαιον» περιγράφει τὴ ζωὴ τῶν κατάδικων τῆς Σιβηρίας, ὅπου μᾶς θυμίζει πολλὰς ὁμορφες σκηνὰς ἀπ' τὸ «Νεκρὸσπιτον» τοῦ μεγάλου Δοστογιέβσκι.

Ἄ ποιητῆς Μπ. Ζάϊτσεβ στὴ «Μακρυνὴ Χώρα» (μυθιστόρημα) ζωγραφίζει τοὺς

επαναστάτες τρομοκράτες του 1905 που δούλεψαν ειλικρινά για την 'Ιδέα της 'Ελευθερίας.

Στίς «'Ημέρες της ζωής μου» ο ποιητής 'Ιβάν Βόλντ με βαθιά παρατηρητικότητα και σοφή ανάλυση μās παρουσιάζει τη ζωή και τὰ βάσανα του ρώσου μουζίκου.

'Ο Ν. 'Ολιγερ στο μυθιστόρημά του «'Εμπρός στο φως» δίνει μιὰ λαμπρή ανάλυση της ψυχολογίας της γυναίκας επαναστάτριας.

'Η κυρία Ο. Ρόνοβα στο «Φεγγαρόφως» της περιγράφει τὸν έρωτα της άγνης γυναίκας από γυναικείας απόψεως. Πάνω στο ίδιο πάνω κάτω θέμα είναι γραμμένο και τὸ μυθιστόρημα της κ. Τίρκοβας «'Ο δρόμος της ζωής».

'Ο νεαρός συγγραφέας Α. Θεοδορόβ με τὸ έργο του «Τὰ μάτια του» μās δείχνει τὸ λαβύρινθο, πὸν οδηγεί τὸν άνθρωπο ὁ έρωτας και ἡ ζούλεια.

'Η ποιήτρια Α. Δοστογέβσκαγια άνεπιὰ τοῦ συγγραφέα τοῦ «'Εγκλήματος και Τιμωρίας» στο πλατὺ διήγημά της «'Η δικηγόρινα» δίνει νὰ καταλάβῃ στη γυναίκα ὅτι ἡ μόνη σωτηρία της είναι νὰ δουλεύῃ.

Τρεις φιλοσοφικές τραγωδίες βγήκανε και παίχτηκαν πέρσι στη Ρωσία τοῦ γνωστοῦ συγγραφέα Α. 'Αντρέγιβ. «'Ο καθηγητής Στορίτιν», «Αίκατερίνα 'Ιβάνοβνα» και «'Η σφραγιδα τοῦ Κάιν». Γι αυτά τὰ σοβαρά έργα θὰ γράψουμε ξεχωριστά.

'Επίσης για πρώτη φορά βγήκανε τὰ «Γράμματα» τοῦ γλυκοῦ συγγραφέα Τσέχωβ, ἀπὸ τὰ ὅποια σὲ άλλα φύλλα θὰ δημοσιεύσουμε μερικά και θὰ μιλήσουμε γι' αυτά περισσότερο.

Βγήκε και τὸ «'Ημερολόγιο» τοῦ Τολστόη, ὅπου ξεχωρίζουν οἱ γνῶμες τοῦ μεγάλου σοφοῦ για τὴν τέχνη.

Πάταγο έκανε τὸ μυθιστόρημα τοῦ Ρόποη «'Αὐτὸ πὸν δὲν ἦταν» παρμένο ἀπ' τὴ ζωὴ της ρωσικῆς επανάστασης. Τὸ έργο τοῦτο ξεχωρίζει για τὴ βαθιά ψυχολογία τῶν ἡρώων του.

'Απ' τὰ κυριώτερα γεγονότα σχετικά με τὴ ρωσικὴ φιλολογία είναι ἡ τόσο ποθητὴ επιστροφή τοῦ μεγάλου συγγραφέα Μ. Γόρκυ στη Ρωσία, πὸν νοσταλγοῦσε, ὕστερ' ἀπ' τὴν έξορία του στὰ 1905, γιατί έλαβε μέρος στο επαναστατικὸ κίνημα.

Για άλλα έργα θὰ μιλήσουμε στο άλλο φύλλο.

N. K.

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

'Επειτα ἀπὸ τὴ χαρακτηριστικὴ προσπάθεια τοῦ 18ου αἰῶνα για τὴν ἀφιέρωση στὴν ἐπιστήμη ὅλων τῶν μεγάλων πνευμάτων μιὰ γενικὴ επιστροφή στη φιλοσοφία παρατηρεῖται τὰ τελευταία αὐτὰ χρόνια τόσο στη Γαλλία, ὅσο και στην 'Αγγλία, στην Γερμανία και στην 'Αμερικὴ, λέγει σὲ μιὰ ἐπιστολὴ του ὁ 'Αζαδημαϊακὸς 'Ερνέστος Λαβίς, ὁ γνωστὸς ιστοριογράφος και διευθυντὴς τοῦ Διδακταλείου της Μ. Παιδείσεως στὰ Παρίσια. 'Η ἐπιστολὴ δημοσιεύτηκε στη «Ματὲν» τὴν ἴδια δὲ γνώμη έχει και ὁ Μπουτροῦ, πὸν ἡ ἐκλογή του ἔδωκε ἀφορμὴ νὰ γίνῃ ἡ σχετικὴ ἐρώτηση της «Ματὲν» και πραγματικὰ μεγαλύτερη γενικὴ προσπάθεια δείχνεται στὰ τελευταία χρόνια αὐτὰ για τὰ φιλοσοφικὰ προβλήματα και τὴν μελέτη των. 'Ετσι ὅμως βρήκε ἡ φιλοσοφία τὸν δρόμο της καλύτερα ἀφοῦ πέρασε μέσα ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη πρῶτα και τὴ θετικὴ κολυμβήθρα τοῦ Κόντ και τῶν θετικιστῶν, τοῦ Σπένσερ και τῶν σκεπτικιστῶν. Τώρα βέβαια ἡ ἐπάνοδος, ὁ «νόστος» αὐτὸς δὲν σημαίνει τὴ χρεοκοπία της «ἐπιστήμης» ὅπως ἄλλοτε ἐφώναζε ὁ Μπρουνιέτιερ, φανερώνει ὅμως στὸν ψυχικὸ διάκασμο της ἀνθρωπότητος δὲν ἐφυλλορρόησε ἀκόμα ἡ διάθεση πρὸς τὴν ἰδεολογικὴ ἀντίληψη και τὴν συνθετικὴ ἀπὸ ἀφαιρέσεις διαμόρφωση ἀνωτέρων ἐννοιῶν, πὸν, ὅσο είναι δυνατό, νὰ ἱκανοποιῶν τὴν ἀνάγκη τῶν φιλοσοφικῶν ἀξίω-

μάτων. Τὴν ἀνάγκη αὐτὴ τόσο καλά ἤξευρε νὰ θεραπεύῃ ὁ Herbart, ὅπως σὲ ἕνα του βιβλίου λέγει ὁ Guyau, ἕνας ἀπὸ τοὺς πρώτους και ἀρκετὰ βαθυστόχαστους «νοσταλγοῦς» της φιλοσοφίας, πὸν παρατηρηθῆκανε στο τέλος τοῦ περασμένου αἰῶνα.

M. K.

ΕΝΑ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ

Στο «Βασιλικὸ θέατρο» τοῦ Τουρίνου ἔπαιξαν για πρώτη φορά στίς 7 τοῦ μηνὸς αὐτοῦ τὸ καινούργιο μελόδραμα τοῦ Τσανδονάι τὴ «Φρανσέσκα ντὰ Ρίμινι».

Τὸ λιμπρέττο τοῦ μελοδράματος ἔγραψε ὁ γνωστὸς ποιητὴς Γαβριέλε ντ' 'Ανούντιο σὲ ὑπόθεση παρμένη ἀπὸ τὸ γνωστὸ τραγοῦδι της «Κόλασης» τοῦ Λάντε, ἀριστοτεχνικὰ μεταφρασμένο ἀπὸ τὸν Μαλακάση και ἄλλους ποιητὰς στην ἑλληνικὴ. «Τοῦ Λανσελόττου ἡ γλυκόλαλη ἱστορία» και τὸ ὄνομα τοῦ Γαλεόττου, πὸν τὴν ἔγραψε ἔδωκε ἀφορμὴ και στὸν 'Ισπανὸ 'Ετσεγαράη νὰ γράψῃ τὸ δράμα του «'Ο Μέγας Γαλεόττος» μεταφρασμένο ἀπὸ τὸ μακαρίτη Δ. Βικέλα και τυπωμένο στην «'Εστία». Τὸ μελόδραμα κρίθηκε με ἐνθουσιασμὸ μεγάλο και χειροκροτήθηκε ἀπὸ τὸ διαλεκτὸ ἀκροατήριον πὸν ἐπίτηδες τὴ βραδύα ἐκείνη είχε συμμαζεῖται αὐτοῦ, ἀπὸ τὴ Ρώμη, τὰ Παρίσια και τὸ Μιλᾶνο και φαίνεται πὸς έχει δυνατὴ και γλυκὰ μουσικὴ. 'Ολες οἱ ἐφημερίδες, πὸν στείλανε τοὺς μουσικούς του κριτικούς στη παράστασι αὐτὴ ἐπαινεσαν τὸ έργο και φαίνεται πὸς ὁ νέος μουσικὸς γλήγορα θὰ περάσῃ στην ἀθανασία τοῦλάχιστο για κάμποσα χρόνια. 'Όσο για τὸν ντ' 'Ανούντιο αὐτὸς έχει περάσει πρὸ πολλοῦ τὴν ὀλιγόχρονη φήμη και τὴν πρόσκαιρη ἀθανασία.

ΧΩΡΙΣ ΥΠΟΤΙΤΛΟ

* * Τὸ λαμπρὸ λογοτεχνικὸ και καλλιτεχνικὸ περιοδικὸ Χαραυγὴ μεταφέρθηκε στὰς 'Αθήνας. 'Εχομε ὑπ' ὄψει μας τὰ πέντε πρῶτα του φυλλάδια ὄρατὰ και καλλιτεχνικὰ τυπωμένα με διαλεκτὴ ὕλη και ἀνέκδοτες ὁμορφοτυπωμένες εἰκόνες. Στέλνομε τὰ ἐγκάρδιά μας συγχαρητήρια και τίς εὐχές μας για τὴν προόδὸ της στη «Χαραυγὴ».

* * Στὸν 'Εκπαιδευτικὸ 'Όμιλον τῶν 'Αθηνῶν ἔγινε στίς 6 τοῦ περασμένου Δεκέμβρη ἡ πρώτη συνάθροιση. Μίλησε πρῶτος εισηγητικὰ ὁ κ. 'Αλ. Δελμούζος κυρίως για τὸ σκοπὸ τοῦ 'Όμίλου. 'Επειτα ἡ κ. Ν. Καζαντζάκη (Πειροῦλα Ψηλορεῖτη) με θέμα τὸ «τὶ διαβάζουν τὰ παιδιὰ μας». 'Η κ. Καζαντζάκη ἔκαμε με πολλὴ χιούμορ τὴν ἀνατομία τοῦ περιοδικοῦ ἡ «Διάπλασις τῶν παιδίων» τὸ πολέμησε και καταδίκασε. Με χαρὰ κατόπι ἀνήγγειλε ὅτι ὁ 'Εκπαιδευτικὸς 'Όμιλος θὰ ἐκδώσῃ δικὸ του παιδικὸ περιοδικὸ.

* * Στη σάλα τοῦ ἴδιου Συλλόγου ὁ κ. Κ. Παλαμᾶς ἀπήγγειλε τὸ πρῶτο μέρος της διαλέξεώς του για τὸν 'Αρ. Βαλαωρίτη. 'Επειδὴ οἱ αἰθουσες του ἦταν μικρὲς και ἀκατάλληλες νὰ δεχτοῦν τὸ πολὺ ἀκροατήριον πὸν θὰ ἔρχονταν ὁ 'Όμιλος ζήτησε τὴν αἴθουσα τοῦ Παρνασσοῦ. 'Ο Παρνασσὸς ἀπαντῶντας ἀρνήθηκε τὴν αἴθουσά του σὲ μαλλιὰρὸ ρήτορα. Δὲν πιστεύαμε ποτὲ ὅτι σύλλογος φιλολογικὸς σάν τὸν Παρνασσὸ θὰ ἔκανε τὴ φωτοσβητικὴ και μεσαιωνικὴ αὐτὴ πράξη. Τώρα τὸν συγκαίρομε ἀπὸ καρδιάς γιατί ἀποδείχτηκε πὸς κυβερνεῖται ἀνελεύθερα και μαρσαματικά. Μ' αὐτὴ του τὴν ἐκδήλωση ἐξομοιάζεται καθ' ὀλοκληρία με τὸ δικὸ μας «'Ελληνικὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον», πὸν κι αὐτὸς ἀρνήθηκε κάποτε τὴν αἴθουσά του σὲ κάποιον μαλλιὰρὸ ρήτορα. 'Ετσι ἄξιος πάντα νὰ είναι ὁ ἕνας τοῦ ἄλλουνοῦ. Εὐτυχῶς βρέθηκε ἕνας γυναικεῖος σύλλογος πὸν παραχώρησε τὴν αἴθουσά του για νὰ διαβαστῇ τὸ δεύτερον μέρος της διαλέξεως. Εὐγε στο «'Αύκειον τῶν 'Ελληνίδων».

* * 'Ιδρῦθηκε στὰς 'Αθήνας 'Εταιρία τοῦ ἐθνικοῦ θεάτρου. Πρόεδρος ὁ κ. Γ. Ξε-

νόπουλος, αντιπρόεδρος ὁ κ. Κυλομοίρης, ὁ κ. Δ. Ταγγόπουλος ἔφορος. Ὁ Νουμᾶς ἀναφέρει πῶς στὴν ἑταιρεία αὐτὴ συγκεντρώθηκαν ὅλοι οἱ λόγιοι καὶ καλλιτέχνες.

* * * Στὸ τελευταῖο τεύχος τοῦ λαμπροῦ περιοδικοῦ τῆς Ἀλεξάντρας «Γράμματα» δημοσιεύθηκαν πολεμικὰ τραγούδια τοῦ κ. Σικελιανοῦ μ' ἓνα κριτικὸ ἄρθρο τοῦ κ. Α. Καμπάνη. Τὰ ποιήματα τοῦ κ. Σικελιανοῦ δὲν ἔχουν τίς ἀρετὲς καὶ τὴν ἀξία, ποὺ τοὺς δίνει στὴν κρίση του ὁ κ. Α. Καμπάνης, πολὺ πολὺ ὀλιγότερη μάλιστα. Θὰ ἦταν καλὸ ὁ κ. Καμπάνης μὲ περισσότερα ἐπιχειρήματα καὶ ὀλιγότερη θέρημ νὰ ἔπιανε τὴν κριτικὴ πένα.

* * * Τὸ ἴδιο περιοδικὸ θὰ ἐκδώσῃ σὲ ἰδιαιτέρους κομψοὺς τόμους τὰ ἔργα τοῦ συνεργάτη μας κ. Κ. Πορφυρογεννήτου, Δ. Ζαχαριάδη, Γ. Βάρναλη, Κ. Θεοτόκη κλπ.

* * * Ὁ νέος ποιητὴς κ. Δύσης Μάρμαρης τύπωσε σ' ἓνα μικρὸ τόμο τὰ ποιήματά του μὲ τὸν τίτλο Στεφανάγγαθα. Τοῦ λείπουν τοῦ τόμου αὐτοῦ πολλὰ στοιχεῖα ἀριτιότητος. Μὰ συνάμα ὑπάρχουν καὶ τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα, ποὺ μᾶς κάνουν νὰ περιμένουμε πολλὰ ἀπὸ τὸν ποιητὴ.

* * * Βγήκαν σὲ τόμο οἱ «Ἀπόγονοι» τὸ νέο μυθιστόρημα τοῦ κ. Δ. Ταγγοπούλου.

* * * Βγήκε σὲ μικρὸ τόμο ἓνα διήγημα τοῦ κ. Ἀργύρη Κόρακα μὲ τὸν τίτλο «Κατὶ σὰν Κῦμα». Μερικὰ γράμματα ἀπὸ τὸ διήγημα, ποὺ μοιάζουν σὰν ξεχωριστὰ ἀπ' αὐτά, ἔχουν κάποια ἀξία μὰ καὶ τὸ ὅλο δὲν εἶναι ἄσχημο.

* * * Στὰ τελευταῖα φυλλάδια τῆς «Νέας Ζωῆς» δημοσιεύεται κριτικὴ τοῦ κ. Ξενοπούλου γιὰ τὸν ποιητὴ Γρυπάρη. Ὁ κ. Ξειόπουλος στὴν ὥραία αὐτὴ κριτικὴ ξεδιαλύνει ὅλη τὴν οὐσία τῆς γρυπαρικῆς ποιήσεως, κάνοντας ἰδιαιτέρη καὶ λεπτομερῆ ἀνάλυσι ἀπάνω στὸ λεκτικὸ καὶ στὴν γλωσσολαστικὴ δύναμη τοῦ ποιητῆ. Ὁ συγγραφέας τῶν «Πετριῶν στὸν Ἥλιο» φρονεῖ ὅτι δὲν ὑπάρχει σχεδὸν κανένας ρωμῆς ποιητὴς, ποὺ νὰ μὴν ἐπηρεάσθηκε ἀπὸ τὸ Γρυπάρη, καὶ ὅτι αὐτὸς ἔκαμε πολλοὺς παλαιότερους νὰ γράφουν καλύτερα καὶ πλῆθος καινούριων ἐχειραγώγησε.

* * * Στὸ τελευταῖο φυλλάδιο τῆς «Ποιητικῆς ἔκδοσης» δημοσιεύονται διάφορα ποιήματα νέων ποιητῶν.

* * * Γιὰ πολλοὺς λόγους στὸν ἀριθμὸ αὐτὸ ἀναγκασθήκαμε νὰ τηρήσωμε σὲ ὅλον τὰ ἔργα ὁμοιόμορφη ἱστορικὴ ὀρθογραφία.

* * * Παρακαλοῦμε τοὺς κ. Συγγραφεῖς νὰ στέλνουν στὸ ἀναγνωστήριό τοῦ Προεδρικοῦ Κέντρου τὰ βιβλία τους. Διεύθυνση· Β. Ρ. 73 Poste Italienne Galata.

* * * Κρίνονται καὶ ἀναγγέλλονται τὰ βιβλία, ποὺ θὰ λάβουμε δυὸ τους ἀντίτυπα.

* * * Οἱ κριτικὲς ποὺ ἔχουν ὑπογραφὴ δημοσιεύονται ὑπ' εὐθύνῃ τῶν ὑπογραμμένων καὶ φυσικὰ ἀντιπροσώπου τὴν ἀτομικὴ τους γνώμη καὶ ὄχι τὴν ὑπεύθυνο κριτικὴ τῶν «Πατῶρων» ἐπιτροπῆ.

* * * Ἡ διεύθυνση τῶν «Πατῶρων» :

B. P. 73. Poste Italienne : Galata.

Ἐκεῖ στέλνει κανεὶς τὰ γράμματα καὶ ὅ,τι ἀποβλέπει τὸ περιοδικὸ μας.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ Σ.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ Π. ΑΓΓΕΛΙΔΟΥ καὶ Σας.